

GOVOR SVETE NEDIJE NA OTOKU HVARU - JEZIČNA ANALIZA

Polić, Karla

Master's thesis / Diplomski rad

2025

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:851449>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)



**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**GOVOR SVETE NEDIJE NA OTOKU HVARU
JEZIČNA ANALIZA**

KARLA POLIĆ

Split, 2025.

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Kolegij: Dijalektologija

GOVOR SVETE NEDIJE NA OTOKU HVARU
JEZIČNA ANALIZA

Studentica:

Karla Polić

Mentorica:

dr. sc. Marijana Tomelić Ćurlin, red. prof.

Split, 2025.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. ČAKAVSKO NARJEČJE.....	2
2.1. Rasprostranjenost i klasifikacija čakavskoga narječja	2
2.2. Južnočakavski dijalekt i njegova obilježja	3
3. OTOK HVAR.....	5
3.1. Povijesno-geografske i kulturne odrednice otoka Hvara	5
4. SVETA NEDIJA NA OTOKU HVARU	6
4.1. Povijesno-geografske odrednice <i>Svete Nedije</i>	6
4.2. Podrijetlo imena naselja: <i>Sveta Nedjelja/Sveta Nedija</i>	7
4.3. Stanovništvo <i>Svete Nedije</i>	8
5. PREDMET I METODOLOGIJA RADA	9
6. JEZIČNA ANALIZA	10
6.1. Fonologija	10
6.1.1. Samoglasnički sustav govora <i>Svete Nedije</i> : inventar, realizacija i distribucija	10
6.1.2. Suglasnički sustav govora <i>Svete Nedije</i> : inventar, realizacija i distribucija	13
6.1.3. Naglasni sustav u <i>svetonedijskemu</i> govoru	16
6.2. Morfologija	17
6.2.1. Imenice	17
6.2.2. Zamjenice	19
6.2.3. Pridjevi.....	21
6.2.4. Brojevi.....	23
6.2.5. Glagoli.....	23
6.2.6. Prilozi, prijedlozi, veznici, čestice i uzvici.....	25
6.3. Sintaksa.....	26
6.4. Leksik.....	28
7. ZAKLJUČAK	29
SAŽETAK	31
SUMMARY	31
Literatura	32
Popis priloga.....	34
Fotografije	34
Prilog 3. Ogledi govora	34

1. UVOD

U ovom će radu biti riječi o govoru stanovnika *Svete Nedije*, malog naselja smještenog na južnoj obali otoka Hvara, koje je sačuvalo niz osobitosti karakterističnih za južnočakavski dijalekt. S obzirom na snažan utjecaj štokavskog narječja, kako kroz migracije, tako i putem različitih medijskih kanala, zanimljivo je istražiti u kojoj su mjeri izvorne dijalektalne značajke ostale očuvane te kakve se promjene mogu uočiti u govoru današnjih govornika.

Otok Hvar, uključujući i *Svetu Nediju*, bio je tijekom povijesti pod utjecajem različitih političkih, društvenih i kulturnih čimbenika. Višestoljetni utjecaji različitih vlasti i kolonizacija ostavili su traga ne samo na njegovu povijesno-kulturnu baštinu, već i na „jezičnu stranu otoka”. Ipak, zahvaljujući povijesnoj izoliranosti hvarskih naselja, jezična se sastavnica otoka – čakavska – u određenoj mjeri očuvala, čineći lokalni govor vrijednim primjerom nematerijalne kulturne baštine.

Cilj je ovog rada jezična analiza *svetonedijskega* govora. Istražit će se njegova fonološka, morfološka, sintaktička i leksička jezična obilježja, a tom prilikom koristit će se ogledni govori prikupljeni prilikom terenskog ispitivanja.

Struktura rada podijeljena je u nekoliko cjelina. Prvi dio donosi teorijski pregled čakavskog narječja i njegovih dijalekata, s posebnim naglaskom na južnočakavski dijalekt. Zatim slijedi opći pregled povijesti otoka Hvara i *Svete Nedije*, uključujući i podrijetlo samog imena naselja. Treći dio rada obuhvaća detaljnu jezičnu analizu *svetonedijskega* govora, a u završnom dijelu iznose se zaključci o njegovim specifičnostima te pojedinosti vezane za važnost u očuvanju jezične baštine cijeloga otoka.

2. ČAKAVSKO NARJEČJE

2.1. Rasprostranjenost i klasifikacija čakavskoga narječja

Čakavsko narječje, još kolokvijalno nazvano i *čakavica*, uglavnom se vezuje za područje hrvatskog priobalja i otoka uz poneke iznimke. Na otocima se govori od Krka na sjeveru do Lastova i Korčule na jugu. Iznimke ovoj cjelini čine štokavski govori: Maslinica na Šolti, Račišće na Korčuli, Sućuraj na Hvaru, Sumartin na Braču. Na hrvatskom području Istre, također je prisutno čakavsko narječje uz iznimku štokavskog Peroja. Obalno područje dalmatinske obale većinskim je dijelom čakavsko uz pojedine iznimke: Nin, Zaton, Sveti Petar (nekad Krmčina), Pirovac, Šibenik i okolica, Seget i drugi. U Splitu danas uglavnom „prevladava” štokavski idiom dok je u prošlosti dominirao čakavski. Zapadni je Pelješac vrlo specifičan jer se čakavsko narječje miješa sa štokavskim, što je situacija i kod nekih drugih područja poput jugozapadne Istre te mnogih obalnih dalmatinskih mjesta. U unutrašnjosti Hrvatske čakavski su se govori održali u nekoliko mjesta u Lici (u Otočcu i njegovoj okolici te u nekoliko mjesta u gospićkoj okolici), u ogulinsko-dugoreškom području, u nekoliko mjesta u Gorskom kotaru (Brestova Draga i Vrbovsko) te u Žumberku (Kalje, Žumberak, Jurkovo Selo) (Lisac, 2009: 15).

Osim unutar hrvatskih granica, čakavsko narječje zadržalo se među iseljenicima koji su napustili kopnena područja zbog turskih ratova (Brozović, 1988: 81). Ono se može čuti i izvan Hrvatske, poput nekih sela u pokrajini Gradišće u Austriji, u Mađarskoj, u Slovačkoj (Čunovo, Hrvatski Grob, Jandrof, Novo Selo) te u Sloveniji (npr. Starod, te sela kod Kostanjevice i Tribuče u Beloj krajini). Međutim, neka od tih iseljeničkih mjesta (kao što je Hrvatski Grob) pokazuju i kajkavsko-čakavske osobitosti, zbog čega ponekad nije jasno kojem narječju pripadaju. Čakavci su također prisutni u novijoj dijaspori diljem svijeta iako su u mnogim krajevima doživjeli asimilaciju, npr. u Italiji i Rumunjskoj te u Austriji i Mađarskoj (Lisac, 2009: 15).

Brozović čakavsko narječje klasificira u šest dijalekata prema kontinuantu praslavenskog jata, suglasničkom kriteriju (šćakavizam/štakavizam) i prozodiji. On razlikuje: buzetski ili gornjomiranski dijalekt, jugozapadni istarski ili štakavsko-čakavski dijalekt, sjevernočakavski ili ekavskočakavski dijalekt, srednjočakavski ili ikavsko-ekavski čakavski dijalekt, južnočakavski ili ikavskočakavski dijalekt i lastovski ili jekavskočakavski dijalekt (Brozović, 1988: 87–88). Uz navedenu Brozovićevu klasifikaciju, Lisac pak navodi i podjelu čakavštine na sjeverozapadnu (dio Istre, područje oko Rijeke do Novoga Vinodolskoga, sjeveroistočni dio Krka, Cres i sjeverni Lošinj), središnju (dio Krka i Lošinja i na otocima do Dugoga otoka i

Ugljana, u dijelovima Istre, u Donjoj Dragi kod Rijeke i u Senju, u nekim mjestima u unutrašnjosti Hrvatske te u dijaspori, svagdje osim na jugu Gradišća) i jugoistočnu (na otocima od Pašmana do Lastova, na glavnini obale oko Zadra, Šibenika i Splita, na zapadnom Pelješcu, u južnom Gradišću, na jugozapadu i zapadu Istre, oko Vodica u sjevernoj Istri te u mjestima Klana i Studena sjeverno od Rijeke) (Lisac, 2009: 30).

2.2. Južnočakavski dijalekt i njegova obilježja

Južnočakavski dijalekt ili, kako ga Brozović još naziva, ikavskočakavski dijalekt, jedan je od šest dijalekata čakavskog narječja (Brozović, 1988: 87–88). Nastao je u 13. stoljeću prijelazom zatvorenoga *e* u *i* te je na taj način dobiven ikavski refleks jata koji je temelj ovog dijalekta (Lisac, 2009: 158). Uglavnom se prostire na otocima od Pašmana do Korčule uključujući zapadni Pelješac i jug otoka Paga uz iznimke Maslinice na Šolti, Sumartina na Braču, Sućurja na Hvaru i Račišća na Korčuli. Osim otoka, zastupljen je i na drugim mjestima poput sjeverozapada Istre, Klane i Studene sjeverno od Rijeke, u zoni od Novigrada do Privlake kod Zadra pa sve do Cetine. U inozemstvu, južnočakavski dijalekt se može čuti u južnom Gradišću te u nekim selima u Mađarskoj (Lisac, 2009: 139).

Uz općenite fonološke jezične posebnosti poput ikavskog refleksa jata (*mliko*) i rijetke primjere ekavizama, javlja se i realizacija stražnjega nazala i samoglasnoga *l* u *u* (*put*, *ruka sunce*); prednji nazal većinom prelazi u *e* (*meso*), a ponekad i u *a* nakon suglasnika *j*, *č*, *ž* (*jazik*); *šwa* postaje *a* (*danas*), uz nekoliko iznimaka; čest je prijelaz *ra-* u *re-* (*rebac*); ispred nazala *o* ponekad postaje *u* (*unde*); dugo *ā* u mnogim se govorima zatvara u *q* ili pak u *o*, a neki dugi samoglasnici (*ā*, *ō*, *ē*) mogu se i diftongirati; praslavensko **dj* obično postaje *j* (*mlaji*), s iznimkama u nekim govorima (*najmlad'i*); praslavensko **tj* većinom se zadržava (*svit'a*) uz pokoje iznimke; ponegdje se *ć* i *č* izjednačavaju u tzv. srednjem glasu *č'*; u nekim govorima prisutni su čakavizmi (*cetvorti*); česti su šćakavizmi (*št'ap*); praslavensko **zdj*, **zgj* obično postaje *žj* (*možjani*), uz rijetke iznimke; skup *čr-* ponegdje se zadržava (*črivo*); fonemi *f* i *x* obično se zadržavaju (*fumar*, *buxa*); dočetno se *-l* u participima rijetko zadržava (*zgrabil*) dok je češće njegova redukcija (*doni*); redovit je prijelaz dočetnog *-m* u *-n* u nastavcima i u nekim nepromjenjivim riječima (*osan*); česte su i delateralizacija *l* u *j* (*famija*), pojava protetskoga *j* (*jopet*), pojednostavnjivanje suglasničkih skupina (*maška*), redukcija prvog suglasnika u suglasničkim skupovima (*čela*), asimilacija (*š njin*) i disimilacija suglasnika (*blagosov*). Budući da se u mnogim južnočakavskim govorima i dalje čuva akut, tronaglasni sustav je najčešći, ali se ponegdje može pronaći i dvonaglasni sustav (poput Gradišća) te peteronaglasni

sustav (kao u Kućištu na Pelješcu i nekim kopnenim mjestima). Za jugoistočne otočne govore česta je pojava duljenja kratkog naglašenog *a* izvan posljednjeg sloga (*kāmik*) dok se na Braču, Hvaru i Visu naglasak prenosi s otvorene ultime na zatvorenu penultimu (*krīvāc – krīvca*). Što se tiče morfologije, u L jednine muškog i srednjeg roda imenica karakterističan je nastavak *-u* (*u trećemu misecu*); u I jednine ženskoga roda imenica upotrebljava se nastavak *-on* (*nogon*); koriste se kratki oblici imenica muškoga roda (*brodi*); čest je nulti morfem u G množine imenica svih triju rodova (*bez žen, brat, sel*); česta je upotreba određenog i neodređenog oblika pridjeva s nastavcima *-ega, -emu, -oga, -omu*; u prezentskom obliku čest je tip s prijelazom *-m* u *-n* (*moran*). Sve spomenute promjene mogu varirati od govora do govora, zbog čega su iznimke vrlo uobičajene. (v. Lisac, 2009: 140–154).



Slika 1. Rasprostranjenost i podjela čakavskog narječja¹

¹ <https://jezik.hr/hrvatska-narjecja.html> (pristupljeno 11. 2. 2025.).

3. OTOK HVAR

3.1. Povijesno-geografske i kulturne odrednice otoka Hvara

Povijest otoka seže u razdoblje neolitika, o čemu svjedoče mnogi materijalni tragovi poput špilja i gomila razasutih po otoku, među kojima se ističu Grapčeva i Markova špilja. U njima su pronađeni dokazi o postojanju kulture koja je trajala od druge polovice IV. tisućljeća sve do dolaska Ilira početkom II. tisućljeća prije Krista. Nakon Ilira i Grka, godine 219. prije Krista, Hvar dolazi pod vlast Rimskog Carstva, a u 7. stoljeću, dolaskom Hrvata u Dalmaciju, stanovništvo se kristijanizira. Slijedi turbulentno razdoblje u kojemu otokom prvo vladaju Neretljani koji su tada gospodarili cijelim Jadranom. Nakon njih, otok Hvar postaje vlasništvo ugarskih kraljeva, zatim Venecije, pa hrvatsko-ugarskim kraljevima. Otok zatim prelazi pod vlast Mletačke Republike koja je uvelike utjecala na njegov daljnji razvoj. Nakon propasti Mletačke Republike, Hvar dolazi pod upravu Austrije, potom Francuske, a zatim postaje dio Austro-Ugarske Monarhije i kasnije Kraljevine Jugoslavije. Tijekom Drugog svjetskog rata Hvar je prošao kroz razne političke prevrate i okupacije, nakon čega slijede razdoblja socijalizma i demokracije. Osamostaljenjem Hrvatske 1991. godine, otok Hvar postaje dio neovisne Republike Hrvatske (v. Karlič, Vučetić, 2013: 16–17).

S obzirom na različite političke i gospodarske mijene tijekom povijesti, otok Hvar postao je riznica povijesnih utvrda i spomenika, ali i jezičnih posebnosti. Od nematerijalne baštine valja spomenuti višestoljetnu tradiciju procesije „Za križen” koja je nastala u spomen na čudo koje se dogodilo uslijed Hvarske bune (1510. – 1514.), odnosno sukoba između plemića i pučana.²

Što se tiče geografskih odrednica, otok Hvar smješten je u srednjoj Dalmaciji, između otoka Brača na sjeveru, Šolte na sjeverozapadu, Visa na jugozapadu, Korčule na jugu te poluotoka Pelješca na jugozapadu. Sa svojih 68 kilometara duljine, otok Hvar najduži je hrvatski otok koji se proteže u smjeru istok-zapad. Površinom od 297,4 km² četvrti je najveći otok u Hrvatskoj, a njegova obala, s duljinom od 270 kilometara, svrstava ga među najrazvedenije jadranske otoke.³

Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine, otok Hvar imao je 10 678 stanovnika, raspoređenih u 28 naselja.⁴ Administrativno, otok pripada Splitsko-dalmatinskoj županiji te je podijeljen na četiri jedinice lokalne samouprave: gradove Hvar i Stari Grad te

² U arhivu stoji zapis u kojemu piše da se za to vrijeme „dogodilo čudo”, odnosno da je raspelo Svetog križića prokrvarilo. Ono se danas čuva u hvarskoj katedrali. <https://tzjelsa.hr/hr/4331/kratka-povijest-otoka-hvara/> (pristupljeno 3. 2. 2025.), https://hr.wikipedia.org/wiki/Za_kri%C5%BEen (pristupljeno 16. 2. 2025.).

³ <https://zir.nsk.hr/islandora/object/pmf%3A10099/datastream/PDF/view> (pristupljeno 3. 2. 2025.).

⁴ <https://podaci.dzs.hr/media/ixpn5qzo/si-1711-popis-stanovnistva-kucanstava-istanova-2021-prvi-rezultati-ponaseljima.pdf> (pristupljeno 3. 2. 2025.).

općine Jelsu i Sućuraj. Otoku Hvaru pripadaju i otok Šćedro te 14 Paklenih otoka koji su pod upravom grada Hvara, ali danas nemaju stalnih stanovnika.⁵

Mjesto *Sveta Nedija* čiji će se govor u radu analizirati, pripada lokalnoj samoupravi Grada Hvara.

4. SVETA NEDIJA NA OTOKU HVARU

4.1. Povijesno-geografske odrednice *Svete Nedije*

Sveta Nedija malo je naselje na južnoj obali otoka Hvara. Smjestilo se podno okomitih litica najvišeg vrha otoka – Sv. Mikule, odnosno Sv. Nikole (628 m). Iznad naselja nalazi se špilja koja predstavlja najstariji spomenik naselja. Još u neolitiku špilja je služila kao zaklon, uporište i svetište hvarskom stanovništvu. U službenim se knjigama područje *Svete Nedije* nazivalo „općinsko područje Brda i Plaže” te je bilo namijenjeno zajedničkom korištenju siromašnih stanovnika otoka. Služilo je za ispašu, sječu drva i uzgajanje žitarica. *Plāža* (od grčki *plagios* = *kos*; *ta plagia* = strmina; obala) naziv je za središnji dio južne obale otoka Hvara i susjednoga mu otoka Brača (Kovačić, 2002: 122). Zanimljivo je da se stanovnici *Svete Nedije* i dalje služe imenom *Plāža* kada pričaju o svom naselju. Povijest naselja konkretno počinje kada su hvarski fratri augustinci u 16. stoljeću od kneza dobili špilju i zemljište na korištenje. Oni su tamo sagradili samostan (čiji su ostatci i danas vidljivi), a za to im je bila potrebna radna snaga. Radnike za gradnju pozvali su iz hvarskog mjesta Svirče. Osim u gradnji samostana, radnici su im pomagali i u obrađivanju zemljišta. Zbog nemogućnosti da svaki dan idu u svoje matično mjesto, radnici su podno spilje sagradili kućice u kojima su živjeli sa svojim obiteljima. To su bili početci naseljavanja *Svete Nedije* i Jagodne, naselja udaljenoga dva kilometra od *Svete Nedije*. Zbog povoljnog geografskog položaja stanovnici su se osim poljoprivredom bavili i ribarstvom te smolarenjem. (Kovačić, 2002: 123–127). „Augustinci u spilji su bili ne samo upravitelji svog velikog posjeda, nadzornici nad radnicima na tim imanjima, tj. stanovništvom ovog područja, već su bili i neka vrsta dušobrižnika stanovništva.” (Plenković, 2024: 14). Samostan je bio u funkciji do 1787. godine kada ga je Mletačka Republika ukinula i prodala mletačkom novčaru Pietru Bertoniju, a preostali su redovnici bili su raspoređeni u samostane u Italiji. Međutim, mletačka je država godinu nakon prestala postojati pa su tako dobra što ih je Pietro Bertoni kupio, postala državno vlasništvo. Bertonijev opunomoćenik Edoardo Negri

⁵ <https://zir.nsk.hr/islandora/object/pmf%3A10099/datastream/PDF/view> (pristupljeno 3. 2. 2025.).

s austrijskim je blagajnikom sklopio nagodbu 15. prosinca 1878. godine i ponovno postao vlasnikom zemlje. Tom je nagodbom Negri dobio zemljište u Jagodni, Sv. Nedjelji i Gradinu u Jelsi. Već 7. rujna 1880. *Svetonedijanima* je prodao predmetne zemlje u *Spiaggia Meridionale di Santa Domenica* te su tako mještani (znatno prije agrarne reforme) prvi na Hvaru od težaka postali vlasnici zemlje (Kovačić, 2002: 121–129).



Slika 2. *Sveta Nedija*.⁶ – Autor fotografije: Nikola Radovani.

4.2. Podrijetlo imena naselja: Sveta Nedjelja/Sveta Nedija

Što se tiče imena naselja, mora se naglasiti da se ono koristi u dvama oblicima: kao Sveta Nedjelja i *Sveta Nedija*. Lingvistički gledano, naziv oscilira između standardnojezičnog i dijalektalnog. Ime Sveta Nedjelja standardnojezično je te se pojavljuje uglavnom u službenim ispravama i kartama Republike Hrvatske (na prometnim tablama, u novinama...). Ipak, u lokalom okružju, dominira lik *Sveta Nedija* jer se radi o naselju koje izvorno pripada južnočakavskom ikavskom dijalektu, pa prema tome i stanovnici mjesta svoje mjesto tako nazivaju (Šipka, 1989: 24).

Na temelju pisanih dokumenata vidljivo je da se ime naselja tijekom povijesti mijenjalo. Kao što je već rečeno, prema Statutu iz 1331. godine to se područje (uključujući područje od

⁶ Zahvaljujem autoru fotografija što mi ih je pristupio.

Dubovice do Gromindolca) zvalo „općinsko područje brda i plaže” (*territorium communis montis et Splazae*). Tim se Statutom zabranila gradnja naselja na tim prostorima (Kovačić, 2002: 126).

U nekim se starijim dokumentima spominje i naziv *Spiaggia Meridionale* što u prijevodu znači „južna plaža”. Smatra se da se ime *Svete Nedije* u prošlosti svodilo na *spiaggia*, *splazza* ili *plaža* zbog prekrasnih pjeskovitih plaža na tom području. Dolaskom augustinaca spominje se i oznaka *infra criptam* (ispod spilje) (Kovačić, 2002: 126).

Podrijetlo imena *Sveta Nedija* predmet je različitih tumačenja i nije sasvim jasno utvrđeno. Iako se često pretpostavlja da je naselje nazvano po sv. Nedjelji, djevici i mučenici iz vremena cara Dioklecijana, ne postoje nikakve isprave da je ova svetica ikada bila posebno štovana na tom području. Naime, na ovom su prostoru živjeli redovnici sv. Augustina koji su bili štovatelji pobožnosti prema Blaženoj Djevici Mariji, a ne prema sv. Nedjelji (Plenković, 2024: 7). Plenković navodi kako je vrlo izgledno da su augustinci svoju novosagrađenu crkvicu u špilji posvetili Djevici Mariji u čast, a ne svetici Nedjelji. U špilji se nalazi slika sv. Nedjelje na drvu, iako je, navodi Plenković, već na prvi pogled jasno da slika ne prikazuje ovu sveticu, već nedjelju kao dan Gospodnji, dan za odmor i molitvu. U srednjem vijeku često se koristio naziv *Mater dominica* ili *Virgo Mater Dominica* za Blaženu Djevicu Mariju, a skraćivanjem ovog izraza mogao je nastati jednostavniji naziv *Dominica*, koji su Talijani preveli kao *Domenica* dok se u govoru lokalnog stanovništva oblikovao u *Nedija*, a kasnije u *Sveta Nedjelja* (Plenković, 2024: 7–8).

4.3. Stanovništvo *Svete Nedije*

Naselje je poznato po svojim strmim padinama, vinogradima, maslinicima i, u novije vrijeme, jako razvijenom turizmu. Tradicionalno, stanovništvo se bavilo poljoprivredom, osobito uzgojem vinove loze i maslina, a hvarska vina iz ovog kraja, među kojima valja istaknuti Plavac mali, stekla su međunarodni ugled. Osim poljoprivrede, ribolov je također bio važan izvor prehrane i prihoda. Međutim, u novije vrijeme, kao što je rečeno, turizam je postao glavni gospodarski oslonac naselja pa razvoj naselja ide u tom smjeru.

Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine, *Sveta Nedija* broji 138 stanovnika.⁷

⁷ <https://podaci.dzs.hr/media/ixpn5qzo/si-1711-popis-stanovnistva-kucanstava-istanova-2021-prvi-rezultati-po-naseljima.pdf> (pristupljeno 3. 2. 2025.)

Etnici, odnosno nazivi za stanovnike *Svete Nedije*, su Svetonëdželjani/*Svëtonedijani* (za muškarce) i Svetonëdželjanke/*Svëtonedijke* (za žene) dok je ktetik, odnosno pridjev koji označava nešto što pripada naselju, svetonëdželjski/*svëtonedijski*.⁸

Stanovništvo naselja nekada je bilo vezano uz augustinske redovnike koji su imali samostan u obližnjoj špilji. Oni su imali značajan utjecaj na razvoj naselja jer su se bavili obradom zemlje, ali i širenjem vjerskog života. No, ukidanjem njihova samostana krajem 18. stoljeća, naselje je ostalo bez duhovnog vodstva, što je otežalo vjerski život stanovnika koji su tada pripali župi u Svirčima. *Sveta Nedija* konačno je, nakon brojnih molbi, dobila svoju kapelaniju 1920. godine s kapelanom don Petrom Fabrianijem. Svete mise prvobitno su se održavale u špilji, a kasnije je izgradnjom crkve i župnog ureda *Sveta Nedija* konačno dobila i svoju župu (Plenković, 2024: 15–22).

5. PREDMET I METODOLOGIJA RADA

U ovom će radu biti riječi o jezičnoj analizi govora *Svete Nedije* na otoku Hvaru, odnosno donijet će se fonološke, morfološke, sintaktičke i leksičke osobitosti toga govora.

U ispitivanje su uključeni stariji govornici koji su čitav život proveli u Svetoj Nedjelji, čime je osigurana autentičnost govora.⁹

U razgovoru s ispitanicima, koristili su se upitnici za ispitivanje čakavskog govora,¹⁰ kao i slobodan govor ispitanika koji se snimao, a potom i transkribirao. Ispitanici su se kroz neformalan razgovor prisjećali života iz mlađih dana, pričajući o običajima i zgodama iz sela. Terenska istraživanja provodila su se u dva navrata u rasponu od dvije godine (18. 11. 2023. i 13. – 15. 7. 2024.).

Kao što je već rečeno, ime se naselja može javiti u standardnojezičnom liku Sveta Nedjelja i dijalektalnom *Sveta Nedija*, no u ovome će se radu prednost dati dijalektalnoj varijanti koja će se uvijek navoditi u kurzivu. Isto se odnosi i na pisanje etnika i ktetika (*Svetonedijani* i *svetonedijski*).

⁸ Navode se najčešća prezimena stanovnika naselja: Plenković, Matijević, Vranković, Paršić i Kolumbić. Iz navedenoga se može zaključiti da su prvi naseljenici Svete Nedjelje došli iz Svirača. Povijesni izvori spominju da su mnoge obitelji doseljene iz obližnjih mjesta poput Svirača dok su druge došle iz dalmatinskog zaleđa ili čak iz drugih dijelova Jadrana (v. Plenković, 2024: 15).

⁹ U ispitivanju je sudjelovala moja baka L. Z. (rođ. 1953.) koja je najviše doprinijela istraživanju vrsnim poznavanjem *svetonedijkega* govora. Ostali su ispitanici: Š. Z. (rođ. 1946.), A. P. (rođ. 1952.), P. P. (rođ. 1936.), A. Š. (rođ. 1956.), V. V. (rođ. 1941.), I. K. (rođ. 1955.), M. M. (rođ. 1934.), M. P. (rođ. 1940.), A. M. (rođ. 1946.).

¹⁰ Upitnike sam dobila od mentorice, profesorice Marijane Tomelić Ćurlin prilikom pisanja završnog rada.

6. JEZIČNA ANALIZA

6.1. Fonologija

6.1.1. Samoglasnički sustav govora *Svete Nedije*: inventar, realizacija i distribucija

Samoglasnički sustav *svetonedijskega* govora sadrži pet samoglasnika *a*, *e*, *i*, *o* i *u* koji mogu biti dugi i kratki, naglašeni i nenaglašeni.

Distribucija samoglasnika pretežito je slobodna, što znači da svaki samoglasnik može stajati u inicijalnoj, središnjoj i finalnoj poziciji u riječi.

Tablica 1. Inventar samoglasničkih jedinica u *svetonedijskemu* govoru¹¹

samoglasnik	naglašen		nenaglašen	
	dug	kratak	dug	kratak
<i>a</i>	<i>bānak</i>	<i>pajāk</i>	/	<i>mladit'</i>
<i>e</i>	<i>tēško</i>	<i>vèlik</i>	<i>nēt'ù</i>	<i>meštròvica</i>
<i>i</i>	<i>obīd</i>	<i>Splīt</i>	<i>līpà</i>	<i>šēfica</i>
<i>o</i>	<i>kanot'ōl</i>	<i>smòkve</i>	<i>glōvà</i>	<i>čovik</i>
<i>u</i>	<i>unūtra</i>	<i>ùjutro</i>	<i>rūkà</i>	<i>sulōr</i>

Kako navodi Moguš (1977: 30), *r* se u čakavaca ostvaruje nejednako kao: *r*, *ar*, *or* i *er*. Navedeni refleksi mogu se podijeliti u dvije grupe: *r* uz popratni samoglasnik i *r* bez popratnog samoglasnika. U govoru *Svete Nedije* mogu se čuti samo primjeri u kojoj *r* ide uz popratni samoglasnik, odnosno primjeri s *ar* i *or*: *bārdo*, *čôrv*, *pārs(t)*, *sārce*, *vôrše* i sl.

Polazni dugi *a* redovito se zatvara u *o* (Galović, 2020: 52). To je zabilježeno u:

- imenicama: *bōndà*, *dôn*, *Fōr*, *frôtri*, *fumōr*, *glōvà*, *grôd*, *grōnà*, *imôhe*, *Ivôn*, *jōpno*, *kupōhe*, *likōr*, *pōlma*, *postolōr*, *poštivōhe*, *privōlīt*, *prôh*, *rukōv*, *smolōrīt*, *strôh*, *stvōr*, *Talijōnci*, *trōvà*, *ugrōdīt*, *vrōta*
- zamjenicama: *jō*, *kakōv*, *nōs*, *vōs*
- pridjevima: *drōgà*, *glōdni*, *grōdjeni*, *jōki*, *mōla*, *nôjbōje*, *nôjdrāžje*, *pokvōrene*, *sōmi*, *stōra*
- brojevima: *jedōn*, *dvō*
- glagolima: *bet'ōrit*, *fermōvat*, *mlōtit*, *obrōnit*, *plōt'at*, *pokōzat*, *pōlit*, *spōsit*, *znôn*.

¹¹ Napravljeno po uzoru na tablicu M. Tomelić Ćurlin (2019: 75).

U nekim se glagolima promjena ne događa u infinitivu, premda se u prezentu ta promjena pojavljuje: *igrät – ìgron, kantät – kantôn, kopirät – kopiron, kräst – krödën, lavurät – lavurôn, šëtät – šëton, znät – znôn*.

– česticama: *sômo*

– priložima: *vônka*.

Kratko naglašeno *a*, osim na finalnom slogu i u jednosložnim riječima, redovito se dulji te postaje *ā* (Šimunović, 2011: 85): *jāma, kāmik, māma, pāmetan, Zorāt'e*.

Refleks je praslavenskih poluglasova u tzv. jakome položaju dao *a* te ponegdje, nakon zatvaranja *o*: *bīdan, caklò, danàs, dāska, dōbar, dôn, jesôn, käd, lõvac, lõž, maglā, otāc, pās, sād*.

Čakavska tendencija *jake vokalnosti*, odnosno pojava prijelaza poluglasova u slabom položaju u neki samoglasnički fonem (Tomelić Ćurlin, 2019: 92) bilježi se i u *svetonedijškemu* govoru: *vð (< *vṽ)* prelazi u *va*: *vāzda, vās, vazēst, vāzmen*. Navedena čakavska tendencija nije uvijek prisutna pa se često mogu čuti i primjeri u kojima inicijalni skup *vð (< *vṽ)* prelazi u samoglasnik *u*: *udät se, unük, Uskårs, ùvik, užgät*.

Realizacija praslavenskog prednjeg nazala **ę* iza *j, č* i *ž* u *ja, ča, ža* smatra se tipičnom čakavskom pojavom (Tomelić Ćurlin, 2023: 68). Navedena je pojava zabilježena samo u primjeru *jazik*, no u ostalim leksemima javljaju se ostvaraji s *e*: *jètra, počēt, žēdan*.

Praslavenski stražnji nazal **ǫ* i slogotvorno **ļ* redovito su dali *u*: *dūšu, gòlub, grûb, mûž, pût, rûku, subotà, sūd, tvoju, zûb*.

Ikavski refleks jata, kao jedna od temeljnih odrednica južnočakavskog dijelakta, dosljedno se provodi u govoru *Svete Nedije* (**ě > i*): *bižät, cילו, čovik, cvit'e, dicà, dīde, dīlīt, donīt, iīt, līpi, līpi, līpo, mīsec, mīsto, mlīkò, natīrot, nedīja, nikò, nīkud, nīmo, pobīt', prī, prīfīn, prīko, rastīrot, rīć, sīt'ät, sikīra, sītīt, srīt'a, stīne, ùsrid, ùvik, vrīme, žīvīt*. Uz ikavski refleks jata, može se u ponekim primjerima pronaći i ekavski refleks jata poput *cēsta* i *sedīt/sēst*. Galović i Valerijev navode kako je lik *sēst* nastao analogijom prema praslavenskom prezentskom obliku **sęḍo* (Galović i Valerijev, 2021: 23). Ikavski refleks jata očituje se i u imenici *orīh*.

Prijevoj, odnosno prijelaz staroga korijenskoga slijeda *ra* u *re* provodi se u primjerima: *rēpāk, rēst* dok se u primjeru *ukräst* ne provodi prijevoj. Stari korijenski slijed *ro* prometnut je u *re* u imenici *grēb* (Galović, 2020: 55). U primjerima *steplīt, tēpal, teplinà, zateplīt* pojavljuje se jedna od praslavenskih dubleta **topl-/tepl-* (Galović i Valerijev, 2021: 24).

U govoru je zabilježeno i postojanje hijata, odnosno pojava dvaju samoglasnika u nizu: *ai: kaīt'*; *ao: zaokrūžīt*; *au: àuto, kàuć, mjaūće, pàuk*; *io: kīosk, impresionīrat, stacionīron*; *oi: proizvodīt*, *ou: proučīt*; *uo: uokvīrīt*. U primjerima *takujīn* i *ārija* javlja se razbijanje hijata i to

umetanjem sonanta *j*. Također, hijat se može razbiti i sažimanjem ili kontrakcijom: *dvonāste*, *trināste*, *četarnāste* i sl.

Lukežić (2012: 142) navodi kako je odraz slijeda **jъ*, odnosno protetskog *j*- ispred poluglasa, u hrvatskim narječjima 20. stoljeća uglavnom *i*-. U *Svetoj Nediji* promjena proteze nije toliko česta, što se vidi u primjerima: *igrät*, *ikra*, *imät*, *ime*, *iskät*. Ipak, u primjerima *jôgla*, *jèpeta/èpeta* i *jūsta* slijed **jъ* razvio se u *jo* i *ju* (Galović i Valerijev, 2021: 23).

Ispadanje samoglasnika na početku riječi nije toliko česta pojava, ali se ipak pronalazi u primjeru: *kò* 'oko'. Valja napomenuti da je u ovom slučaju ispadanje najvjerojatnije posljedica brzog izgovora riječi jer se u drugim primjerima javlja u obliku: *òko*. Slično je i s primjerom *òkolo/kòlo*. Ispadanje središnjeg samoglasnika (sinkopa) pronalazi se u primjeru: *udrīt* 'udariti'. Finalno *i* apokopira se u svim infinitivnim oblicima: *bet'ōrit*, *t'apät*, *čūvät*, *donīt*, *govorīt*, *hodīt*, *iskät*, *izbrojīt*, *izgorīt*, *izmislit*, *jōvit*, *mīslit*, *naselīvot*, *odvēst*, *pōt'*, *rēt'*, *šīt*, *ugrōdit*, *zaborāvit* i sl. Lisac navodi: „Čakavština je rano supinske oblike zamijenila infinitivnima, ali je u međuvremenu u glavnini čakavskih govora izgubljeno krajnje *-i*”. U primjerima *bi t'e* i *naprāvi* dogodilo se ispadanje čitavog infinitivnog nastavka *-ti*. Osim u infinitivu, apokopa se dosljedno provodi i u glagolskim pridjevima u muškom rodu jednine (Lisac, 2009: 27).¹² Zanimljivi primjeri apokope pojavljuju se u primjerima: *meštr Antīt* 'meštre Antić', *barb Ônte* 'barba Ante' u kojima se reduciraju finalni nenaglašeni samoglasnici prve riječi kako bi se izbjegao hijat.¹³

Ispadanje čitavog sloga prisutno je u primjerima: *hòmo* 'hodimo', *òkli* 'odakle', *prī* 'prije', *spōla* 'spavala', *ta* 'teta' (*ta Kâte* = 'teta Kate'), *vô* 'valja' (*vô hodīt* = 'valja hodit').

U nekim se primjerima bilježi dodavanje samoglasnika *i* na početku riječi: *iskūpit*, *istepłit*, *isvādit*, *isvōršīt*, *itīt*. Na ovaj se način olakšao izgovor suglasničkih skupina *sk*, *st* i *sv*.

U nekim se riječima stare konsonantske skupine mogu razbiti uvrštenjem pojedinih samoglasnika, primjerice: *kuntenät* 'zadovoljan' (mlet. *contento*), *žvēlat* 'hitar, okretan, brz' (mlet. *svelto*) (Galović, 2020: 56).

¹² Primjeri ispadanja finalnih samoglasnika u glagolskom pridjevu radnom muškog roda u jednini navest će se u poglavlju **Realizacija i distribucija suglasnika**.

¹³ Apokopiranje je mnogo češće u talijanskom jeziku: „La cancellazione della vocale atona finale si attua per fluidificare la produzione articolatoria e evitare il formarsi di iati (iato) come accadrebbe in *lo eroe* → *l'eroe*, *la amicizia* → *l'amicizia*, ecc.” Treccani, [https://www.treccani.it/enciclopedia/elisione_\(Enciclopedia-dell'Italiano\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/elisione_(Enciclopedia-dell'Italiano)/) (pristupljeno 21. 12. 2024.).

6.1.2. Suglasnički sustav govora Svete Nedije: inventar, realizacija i distribucija

Suglasnički sustav *svetonedijskega* govora sastoji se od 23 suglasnika od čega je 16 šumnika i 7 sonanata. Distribucija suglasnika uglavnom je slobodna, odnosno svaki se suglasnik može javiti u početnoj, medijalnoj te finalnoj poziciji u riječi. Suglasnički sustav *svetonedijskega* govora ima tipične čakavske jezične posebnosti o čemu će biti riječi u nastavku rada.

Tablica 2. Inventar suglasničkih jedinica u *svetonedijskemu* govoru¹⁴

suglasnici – šumnici			
<i>p</i>	<i>b</i>	<i>f</i>	
<i>t</i>	<i>d</i>		
<i>c</i>		<i>s</i>	<i>z</i>
<i>t'</i>			
<i>č</i>	<i>č̣</i>	<i>š</i>	<i>ž</i>
<i>k</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	

suglasnici – sonanti			
<i>v</i>			<i>m</i>
	<i>l</i>	<i>r</i>	<i>n</i>
<i>j</i>			<i>ń</i>

Fonem *h* dobro je sačuvan u *svetonedijskom* govoru te se može pronaći u svim pozicijama:

- u početnoj poziciji: *harmònika, hlòd, hòt'emo, hodìt, hòlte, hotêl, hubòtnica*
- u središnjoj poziciji: *dohodìt, nahìtit, sũhi, ùho, varhòvak*
- u dočetnoj poziciji: *èurìh, grìh, Jelšànìh, klèh, krùh, kùt'ih, Lùćìšt'ih, mijõrih, ññh, prepèlicih, pròh, siromàh, smìh, Starogrājanih, stròh, Varbāñanih, Võrh.*

U pojedinačnim primjerima dolazi do gubljenja toga fonema: *òdma, tìt 'htjeti', àjde.*

Slijed *hv-* u *svetonedijskom* govoru zamijenjen je fonemom *f*: *fòlà, fòlìt, Fõr.*

Prema tome, fonem *f* dio je suglasničkoga sustava ovoga govora. Javlja se uglavnom u riječima stranoga podrijetla i to: *fabricèr, falìt, famèja, fìbra, Fõr, fremàt, fròtar, fumõr, furèšt, garìful, kafà, priřìn, šèfica, šofèr, tufìnò.*

¹⁴ Napravljeno po uzoru na tablicu M. Tomelić Ćurlin (2019: 119).

Fonem *t'* vrlo je palatalan što se očituje u primjerima: *bìt'e, kùt'a, nô't, pô't, svît'ä, t'ät'a, vêt', Zorât'e*. Praslavenski **dj* u većini je primjera dao fonem *j*: *göspoja, grôžje, gvôžje, mëja, mlâji, slâji, tûji*.

Stara skupina *-jd-* čuva se u prezentskim oblicima glagola **idti 'ici'*: *dōjden, izōjden, nōjden*. Isto se događa i u imperativu navedenih glagola: *dōjd, izōjd, nōjd*.

Fonem *č* ostvaruje se kao srednji glas *č̣*: *č̣ä, č̣ëkot, č̣ëtiri, č̣évápi, č̣ovik, č̣üt, müč̣ät, vëč̣er*. Njegov je parnjak srednji glas *ẓ̌*: *deterẓ̌ënt, ẓ̌ëmper*. Iznimka je primjer *ẓ̌ëp* u kojem se očituje zamjena *ẓ̌* (*ẓ̣̌*) fonemom *ž*.

Delateralizacija *l* u *j* česta je pojava u *svetonedijskom* govoru što pokazuju primjeri: *bōje, dāje, grôbje, jubôv, jutika, kadùja, lipje, nedùja, pištôj, pōje, prijatejise, prijatějstvo, rastavijot, sastavijot, vajät, zdrôvje, zemjâ, žij*.¹⁵

Jedna od temeljnih odrednica govora duž jadranske obale jest adrijatizam, odnosno pojava prijelaza finalnoga *-m* u *-n*. Uzrok nastajanju vjerojatno je pojednostavljivanje izgovora. Adrijatizam se u *svetonedijskom* govoru dosljedno provodi i to u:

- imenicama (I jd.): *kôncen, mulên, sikiron, kaît'en*
- zamjenicama: *mojîn, ñegövin, svojîn, tvojîn*
- pridjevima: *grûbin, lipin, mōlon, visökon*
- brojevima: *dvastösan, sēdan, ösan*
- glagolima (1. l. jd. prezenta): *govörin, grēn, kapîn, pöčmen, pričön, prövjon, sän, sütün, spomînen, tarčîn, znôn*
- priložima: *putën*.

Što se tiče dočelnog *-l*, ono se različito realizira. Čuva se u imeničkim riječima: *öndjel, dîl, feröl, pakôl, pëpel, posôl, vārtal, debêl, tōpal, vësel*. Kod većine glagolskih pridjeva radnih muškoga roda u jednini dočelno se *-l* vokaliziralo u *-a* te su se formirale skupine *-aa, -ea, -ia, -oa* i *-ua* (Tomelić Ćurlin, 2019: 143). Skupina *-aa* u govoru *Svete Nedije* razriješila se sažimanjem u *-a* te je došlo do postupnog zatvaranja u *-o* što se vidi u primjerima: *išo, okužô, pisô, skrikô, vajô, zapisô*. Česte su i potpune redukcije dočelnog *-l* (Tomelić Ćurlin, 2019: 98): *bî, dîlî, kûpî, obronî, otkočî, razbî, spôsî*.

Za ovaj je govor karakteristično i pojednostavnjivanje suglasničkih skupina. Zabilježeno je:

- slabljenje slivenika *č > š, c > s, ć > j, v > j*: *Gārška, kvöška, māška, māškula, pōj, prijatejise, rëj, svîraših* (G mn.), *vëj*

¹⁵ U govorima ispitanika sporadično se javlja fonem *l*.

- slabljenje tjesnačnika $s > j$: – *nõj*
- slabljenje zatvornika $d > l$: *òl, òlma, poldìzola, pùl, sàl*
- redukcija šumnika: *bòles, bomè, dèse, dève, kà, mlãdos, prèsjednik, prèstava, sà, spliski, žerät.*

U nekim se primjerima uklanjaju netipični suglasnički skupovi tako da se prvi član reducira: *t'èr, kò, sovät, šenìca, tìca, tìćica.*

Fonem *v* ostvaruje se dosljedno u svim pozicijama: *crìkva, dèvet, dìvji, govòrimo, jòvìt, nàvar 'navrh', pjevùšìt, pròtiv, rukòv, smòkov (G mn.), svètàc, svèt'enik, ùvik, vazìmot, vèlika, vèšta, vìdin, vìkendica, Vìnko, vòjska, volìt, vònka, vòrh, vròta.*

Redukcija fonema *v* i ujedno pojednostavnjivanje suglasničkih skupova ostvaruje se u primjerima *sarbì* ('svrbi') i *ovãki, tãki, onãki.*

U skupu *vs* (< **wbs*) redukcijom poluglasa i metatezom ostvario se oblik *sv*: *svàk, svè, svèga, svì,* osim u primjeru *vàs 'sav' (vàs je bì mòkar)* u kojemu metateza nije provedena jer je *šwa* u jakome položaju dao *a* (Galović i Valerijev, 2021: 29).

Intervokalno *ž* zamijenilo se s *r* u prezentu glagola *moći* (< **mogti*): *mòreš, mòre, mòremo, mòrete, mòredu* (ali *jò mògu*). Prijelaz *ž > r* vidi se i u primjeru *nìndir* u kojemu je *r* ostatak praslavenske čestice **že* (Galović i Valerijev, 2021: 29).

Šćakavizam, odnosno prijelaz skupina **stj* i **skj* u *št'* redovito se provodi u govoru *Svete Nedije*: *godìšt'e, klìšt'ä, Lùćìšt'e, poš't'èr, pùšt'ät, št'èta, št'ipät, št'òp.*

Skupina *čr* (< **čbr*) čuva se u primjerima *čarhèn* i *čòrv.*

Skup *št* u čakavaca razvio se na dva načina: iz staroga skupa *čt* te od skupa *st* u posuđenicama (na sličan način nastaju i skupovi *šp* i *šk*) (Moguš, 1977: 83). U govorima se redovito realiziraju sve tri skupine u primjerima: *fèšta, gùšt, poš'tèn, škätula, škùre, špäher, špòrko.* Iznimke su riječi *skriña* i *spìla* u kojoj ne dolazi do pretvorbe.

Praslavenske skupine **zgj* i **zdj* prelaze u *žj* u primjerima: *gròžje, gvòžje, mòžjani, zvìžjot.*

Asimilacija suglasnika ponekad se događa u primjerima: *čvòrčàk* (premda se javlja i oblik *cvòrčàk*), *ošùšìt* (češći je oblik *osùšìt*).

Disimilacija suglasnika javlja se u primjerima: *travêsa, pântit, pòčmen, zapãmetit.*¹⁶ U primjeru *gũmno* ne dolazi do disimilacije.

Palatal *ñ* depalatalizirao se u primjerima: *bilònce, jònci, žumònce.*

Skupina *gn-* prešla je u *gn-*: *gnìzdò, gnòj.*

U riječi *caklò* stari se konsonantski skup *st* metatezom ostvario kao *c.*

¹⁶ U razgovoru je zabilježen navedeni oblik samo kod jedne ispitanice. Češće se koristi oblik *zapântit*.

Stari skup *sl-* u riječi *sl'va* čuo se kod jednog ispitanika.

Metatezom su nastale sljedeće riječi: *fremät* 'zaustaviti se' i *mañiga* 'maginja'.

6.1.3. Naglasni sustav u svetonedijskemu govoru

Svetonedijski govor sastoji se od tri naglasne jedinice: kratkog silaznog naglasaka (à), dugog silaznog naglasaka (â) i akuta (ã) te prednaglasne duljine. Distribucija naglasaka uglavnom je slobodna te svaki naglasak može stajati u početnoj, medijalnoj te finalnoj poziciji u riječi.

Kratki silazni naglasak javlja se:

- u jednosložnim riječima: *čã, kãd, krùh, Splìt, vèt'*
- u inicijalnom slogu dvosložnih riječi: *gòdišt'* (G mn.), *ìmon, kontãkt, pòčmen, vèčér*
- u inicijalnom slogu višesložnih riječi: *bàlavica, pòčeli, svèt'enik, tìčica*
- u medijalnom slogu višesložnih riječi: *dogodìlo, Dubòvica, govòrin, hodìli, nedìja*
- u finalnom slogu dvosložnih riječi: *kosìt', bomè, kafà, iskät, čovìk*
- u finalnom slogu višesložnih riječi: *izgorìt, lavurät, okuzät, pozobät.*

Dugi silazni naglasak javlja se:

- u jednosložnim riječima: *Bôg, dvô, pêt, prî, strôh*
- u inicijalnom slogu dvosložnih riječi: *Ônte, bârba, mâjko, nêma, sômo*
- u inicijalnom slogu višesložnih riječi: *Lûkrica, môrala, nôjboje, Vârošanin*
- u medijalnom slogu višesložnih riječi: *bufîga, našmînkala, šetemôna, tragêdija, žurnôta*
- u finalnom slogu dvosložnih riječi: *jedôn, nisôn, obîd, parî, smijô*
- u finalnom slogu višesložnih riječi: *iskarcô, lavurô, okuzô, razumîš, zapisô.*

Akut se javlja:

- u jednosložnim riječima: *grên, jô, mûč', pût, tî*
- u inicijalnom slogu dvosložnih riječi: *mâma, nîmo, stvôri* (N mn.), *t'ât'a, vrôta*
- u inicijalnom slogu višesložnih riječi: *bôlnica, dãvoli* 'davali', *Jãgodna, pâmetna, prôvjala*
- u medijalnom slogu višesložnih riječi: *iskontrãli, normãlna, objãsnila, pokvôrene, Zorãt'e*
- u finalnom slogu dvosložnih riječi: *kantûn, likôr, onû, pošt'êr, stojî*
- u finalnom slogu višesložnih riječi: *fabricêr, salamûn, sedandesêt, šezdesêt, širinê* (G jd.).

Prednaglasna se duljina čuva te u jednoj riječi može stajati jedna duljina. U *svetonedijskemu* govoru duljine se pojavljuju samo ispred silaznih naglasaka:

- ispred kratkog silaznog: *bet'ôrît, dvôrã* (G jd.), *mlîkã* (G jd.), *nêt'û, prošêtät, pûtã* (G jd.), *rukôvè* (A mn.), *svêtãc*
- ispred dugog silaznog: *dîlî, kûpî.*

Slijed prednaglasne duljine i akuta nije uobičajen u *svetonedijskom* govoru: „Frekventno se govore oblici tipa *trovĕ* koji su ustvari primarni (...)” (Galović, Valerijev, 2021: 33). Riječ je o primjerima u genitivu jednine u ženskom rodu: *kozĕ, sestrĕ, širinĕ, vodĕ*.

U govoru je zabilježeno preskakanje naglasaka na proklitiku (neoslabljeno pomicanje): *ĭ devet, pŭl doma, ŭ Dol, ŭ glovu, ŭ Kutal, ŭ more, ŭ poje, ŭ doma*. Zabilježeno je i preskakanje silaznog naglasaka na česticu *ne* u primjerima: *nĕ znon, nĕ znoš* te pomicanje naglasaka na prijedlog uz njegovo duljenje: *nā grebe, nā more, nā noge, nā ruke, zā not'*.

Langston (2015: 372–373) u poglavlju i pridjevima govori o neutralizaciji naglasnih tipova i alternacija. Navodi kako su u brojnim govorima osnove tipa (b) koje se odnose na određene oblike pridjeva, prihvatile pomični naglasni obrazac cirkumfleksnog tipa. Neki se primjeri čuju i u govoru Svete Nedjelje: *bĭl – bĭlā – bĭlō*, odr. *bĭli, vrŭt' – vrŭt'ā – vrŭt'e*, odr. *vrŭt'i, žŭt – žŭtā – žŭto*, odr. *žŭti*. U sustavima u kojima je došlo do bilo koje vrste analoškog izjednačavanja u osnovama s kratkim samoglasnikom, došlo je do zbrke između naslijeđenih naglasnih tipova u neodređenim oblicima. Mogu se izdvojiti primjeri: *mōkar – mokrā – mokrō, tĕpal – tĕplā – tĕplō*.¹⁷

6.2. Morfologija

6.2.1. Imenice

U imenice *a*-vrste spadaju imenice muškog i srednjeg roda s nastavkom *-a* u genitivu. Imenice muškog roda u nominativu jednine imaju nastavke $-\emptyset$ ili *-o*.

Imenice muškog roda s nastavkom *-o* uglavnom su osobna imena ili riječi stranoga podrijetla: *gāšo, Ŗvo, Jovĭto, Mārio, Milĕnko, Nĕno, Pĕro, šōrdo, Vĭto*. Osnova ovih imenica u svim se padežima, osim u nominativu i vokativu, proširuje suglasnikom *-t*: *gāšota* GA jd. – *gāšotu* DL jd. – *gāšoton* I jd., *Ŗvota* GA jd. – *Ŗvota* DL jd. – *Ŗvoton* I jd.

Neke od imenica muškog roda s nastavkom \emptyset u nominativu u genitivu mijenjaju naglasak: *brōd – brōda, dvōr – dvōrā, Fōr – Fōrā, grĕb – grĕba, kantŭn – kantŭnā, likōr – likōrā, obĭd – obĭda, postolōr – postolōrā, pŭt – pŭtā*. Kod nekih, pak, nema nikakvih promjena: *ĉovĭk – ĉovĭka, dōn – dōna, krŭh – krŭha, Splĭt – Splĭta, strōh – strōha, svĕt'enik – svĕt'enika*.

Kod nekih se primjera dokida *a* u zadnjem slogu svih padeža osim nominativa: *bānak – bōnka, Lovrĭnac – Lovrĭnca*, a u primjerima: *svĕtāc – svĕca, zubātac – zubāca* zabilježeno je ispadanje *t* i *d* ispred *c*.

¹⁷ U akcentološkoj literaturi imenice se prema ishodišnim tipovima u praslavenskom i općeslavenskom jeziku klasificiraju u tri naglasna tipa *a*, *b* i *c*. (Kapović, 2015: 51).

U nominativu, dativu, lokativu i instrumentalu množine imenica muškog roda sibilizacija se uglavnom provodi: *bubrìzi – bubrìzima, divjòcì – divjòcima, lužòcì – lužòcima, težòcì – težòcima, unùci – unùcima*.

U akuzativu jednine muškog roda bilježe se nastavci $-\phi$ i $-a$, pri čemu se nastavak $-\phi$ koristi kada se imenicom imenuje neživo: *bròd, Fòr, hotèl, kanot'òl, kríž, pajàk, tràktor*; a nastavak $-a$ kada se imenuje živo: *bràta, ćovìka, fabricèrà, pasà, postolòrà, poš'tèrà, Split'anina, tovàra, zèca*.

U instrumentalu jednine imenica muškog roda koje završavaju nepalatalnim suglasnikom bilježi se nastavak $-on$: *bròdon, Ívoton, jazìkon, Mâteton, stolôn, tràktoron, žmulôn*; dok se u jednosložnim imenicama koje najčešće završavaju palatalnim suglasnikom bilježi nastavak $-en$: *kjućèn, kòncen, mišen, mulèn, múžen, nožèn*.

Kratka množina dosljedno se provodi u jednosložnim imenicama te u nekim dvosložnim imenicama: *bròdi, gròdi, kjüćì, kròjì, miši, nòžì, ròzi, vùci, zèci, gòlubi, poslì, vèpri*.

U genitivu množine muškog roda bilježe se dva nastavka: $-\phi$: *dìl, dòn, jazìk*; najviše je primjera zabilježeno s nastavkom $-ih$: *èurìh, fišèkih, garífulih, jàstogih, Jelšànih, lancùnih, mòbitelih, momèntih, Starogràjanìh, strèsovih, stvòrih, Varbàñanih*.

Imenice srednjeg roda u nominativu, akuzativu i vokativu jednine imaju nastavak $-o$ ili $-e$: *dītè, mìsto, pòje, selò, ùje*.

Pluralia tantum imenice poput mijenjaju se po množinskoj paradigmi za srednji rod: *jùsta, klìšt'à, kolìca, plüt'a, vròta*.

Zbirne imenice mijenjaju se po jedninskoj paradigmi za srednji rod: *cvit'e, gròžje, lišt'e*.

Nazivi nekih naselja ili uvala na otoku Hvaru također su u srednjem rodu u jednini: *Lùćìšt'e, Zoràt'e, Brùsje, Vèlo Gròbje, Bogomòje, Zastràžìšt'e*; premda se pojavljuju i primjeri srednjeg roda u množini: *Pojìca, Sèlca* (kod Bogomolja).

„Imenica je *dītè* sačuvala karakteristike negdašnje t -promjene, pa u genitivu, dativu, lokativu i instrumentalu ima proširenu osnovu konsonantom $-t$: *ditèta* G jd., *ditètu* DL jd., *ditèton* I jd.” (Galović, Valerijev, 2021: 38). U množini se bilježi imenica *dicà* koja se sklanja po jedninskoj e -deklinaciji.

Imenice *bilònce, kònce, žumònce* također su u srednjem rodu jednine.

U genitivu jednine imenica srednjeg roda bilježe se dva nastavka: $-\phi$: *Lùćìšt', Zastràžìšt'*; $-a$: *Brùsja, Gròbja, mìsta, pòja*. U genitivu množine također se ostvaruju dva nastavka: $-\phi$: *dòrv 'drva', gòdišt', jòj 'jaja', kíl*; $-ih$: *pòjih, selìh*. Imenice *mìst* i *mìstih* te *stabòl* i *stablìh* mogu imati jedan ili drugi nastavak.

Imenice ženskog roda dijele se na imenice *e*-vrste kojima osnova završava nastavkom *-a*, a u genitivu imaju nastavak *-e* te i imenice *i*-vrste kojima osnova završava suglasnikom, a u genitivu jednine imaju nastavak *-i*.

Imenicama *e*-vrste pripadaju *pluralia tantum* imenice poput: *gāt'e*, *grābje*, *nōžice*, *očōlè*, *Pìtve*.

Imenice stare *r*-osnove pripojene su deklinaciji *e*-vrste: *māter* (*mātere* G mn.) i *t'ēr* (*t'erè*).

U nekim je imenicama u genitivu množine umetnut samoglasnik *a* (> *o*): *lìtor*, *Pìtov*, *smòkov*, *trìšon*.

U dativu i lokativu imenica ženskoga roda u nekim se primjerima ne provodi sibilizacija: *Āfriki*, *bānki*, *dāski*, *jābuki*, *słiki*; premda su neki ispitanici uz navedene primjere naveli i primjere sa sibilizacijom. Celinić i Menac-Mihalić iznose svoja zapažanja o sibilizaciji u govoru Pitava i navode kako Hraste u svom radu ističe: „ (...) starija generacija kod imenica provodi sibilizaciju (*nozi*, *rūci*, *u jūsi*, *junōci*, *svidoci*; *vūci te izili*), a kod mlađe se rezultati te promjene dokidaju (*nogi*, *rūki*, *svidoki*).” (Celinić, Menac-Mihalić, 2008: 29). Valja uzeti u obzir da je Hraste svoj rad *Čakavski dijalekat ostrva Hvara* objavio davne 1937. godine.

U instrumentalu se jednine nastavak *-on* sustavno primjenjuje: *glōvōn*, *nogōn*, *poljoprìvredon*, *pūškon*, *sikiron*, *zemjōn*.

U genitivu množine pojavljuju se dvojaki nastavci: *-ø*: *gīr*, *kūt'*, *lìtor*, *Pìtov*, *smòkov*, *trìšon*; premda je učestaliji nastavak *-ih*: *gājbi*, *kalčèti*, *kīri*, *lāmpih*.

U dativu, lokativu i instrumentalu množine dosljedno se provodi nastavak *-ima*: *crīkvima*, *kūt'ima*, *lopātima*, *òbavezima*, *věštima*, *žēnskima*.

Imenicama *i*-vrste pripadaju riječi poput: *bòlest*, *jubōv*, *kōr*, *kōst*, *pāmet*, *rīć*, *sōl* koje u genitivu, dativu, lokativu i instrumentalu jednine dobivaju nastavak *-i*: *bòlesti*, *jubāvi*, *kārvi*, *kōsti*, *pāmeti*, *rīći*, *sōli*.

U dativu, lokativu i instrumentalu množine imenice *i*-vrste dobivaju nastavak *-ima*: *bòlestima*, *jubāvima*, *kōstima*, *rīćima*.

6.2.2. Zamjenice

Osobne zamjenice u *svetonedijskemu* govoru imaju oblike: *jō*, *tī*, *ōn*, *onā*, *onò*, *mī*, *vī*, *onī*, *onè*, *onā*. Od jezičnih posebnosti može se izdvojiti instrumental jednine i množine: *mēnon*, *tēbon*, *nīn*, *nōn*, *nōn*, *vōn*, *nīma*. Primjeri *nōn* i *vōn* primjenjuju se i u dativu i lokativu: *Kā smo mī dōšli na nāš terēn i vīdili kūt'e, da je lakò nōn dōt' do Jāgodne, a ondā onī pobìgli t'à pùd Plāže*. Zamjenica *nōn/nūn* pojavljuje se i u dativu i lokativu: *Nī tī nōn dōšla Pērka, nēgo Pērka!*; *Mēne*

su dònili nûn, sa dvî šetemône. U genitivu i akuzativu zamjenica onì glasi ih: (...) t'apâla ih vèlika kîša; I sposî ih je; a u dativu i lokativu nenaglašeni oblik glasi ìn ili nì: Ča si in rèko?;(...) jedôn pût nì je istûko bôb oní gród.

Povratna zamjenica ima oblike: sèbe G jd., sèbi DL jd., sèbe/se A jd., sèbon I jd.

Posvojne zamjenice glase: mōj – mojă – mojě, tvōj – tvojà – tvojë, ñegōv – ñegōva – ñegōvo, ñezîn – ñezîna – ñezîno, năš – năša – năše, văš – văša – văše, ñihov – ñihova – ñihovo. U genitivu i akuzativu posvojna zamjenica mōj – mojě glasi mōga ili mojěga; dativ i lokativ glase mojěmu; intrumental glasi mojîñ. Posvojna zamjenica mojă u genitivu glasi mojě; u dativu, lokativu i instrumentalu mojōn; u akuzativu mojû.

Genitivni lik posvojne zamjenice năš – năše glasi năšega; dativ i lokativ glasi năšemu; intrumental glasi năšîñ. Posvojna zamjenica năša u genitivu glasi: năše; u dativu i lokativu năšoj; u akuzativu năšu; u instrumentalu năšon. U dativu, lokativu i instrumentalu množine upotrebljava se oblik năšîñ.

Posvojna zamjenica ñegōv u genitivu glasi ñegōvega; u dativu i lokativu ñegōvemu; u akuzativu ñegōv; u instrumentalu ñegōvin. U dativu i lokativu zamjenica ñegōva glasi ñegōvoj. Posvojna zamjenica ñezîn u genitivu glasi ñezînega; u dativu i lokativu ñezînemu; u akuzativu ñezîn; u instrumentalu ñezînin.

Povratno-posvojna zamjenica glasi svōj – svojă – svojě i deklinira se kao posvojna zamjenica mōj – mojă – mojě.

Pokazne zamjenice ovaj – ova – ovo, taj – ta – to i onaj – ona – ono pojavljuju se u obliku ovîn/ovî – ovă – ovò, tîn/tî – tà – tô, onîn/onî – onă – onò. Genitivni lik zamjenica ovîn/ovî – ovò glasi ověga; dativ i lokativ glase ověmu/ověmu. Dativ i lokativ zamjenice tà glasi tōj. Zamjenice takav – takva – takvo, ovakav – ovakva – ovakvo i onakav – onakva – onakvo dolaze u oblicima tăki – tăka – tăko, ovăki – ovăka – ovăko i onăki – onăka – onăko. Pojavljuju se i oblik takōv – takōva – takōvo.

Od upitno-odnosnih zamjenica mogu se izdvojiti:

– kô: Kô je pùco?; Kô je tô bì?; Kô bi tô nōšo vêt'; (...) zaklopîli su vrôta i čěkoli da kô ukrōdè i govòridu nêt'e nîko.; A kantâli smo petnăste gōdišt' u klăpi, săd věj nîmo kô.

– čă: Čă ìmoš tî za marêndu?; Čă je za obîd?; Ti něj znoš čă je gŭmno; A tăko môra bìt, čă t'emo, kakò jě da jě.; Naprăv tô čă san ti rěkla!

Zamjenica čô često se čuje u svetonedijskemu govoru te se njome izražava upitnost, ali se pojavljuje i u značenju 'nešto, bilo što': Čô?; A kômu t'ù čô rêt'?; A čô tēbi je măma stvărno pokopōnă u Splît?; Vajă t'e mi čô sprēmît.

U govoru se čuju kompoziti zōč umjesto zašto, pōč umjesto pošto i ŭč umjesto u što.

Osim navedenih zamjenica, zabilježene su sljedeće neodređene zamjenice:

- *čagôda*: *Dôj mi čagôda za izîst.*
- *kogôda*: *Kogôda je bî, nî bî zadovoljan.*
- *nîšta*: (...) *mirnîji je bî živôt, nî se imâlo kâd mîslit na vrût'inu ni nîšta.*
- *ništò* ('nešto'): *Bôže, môraju ništò izmîs(l)it.; Ništò šîjen, pa onò mâlo pjevûšin.*
- *svâšta*: *Svâšta su mi prôvjâli o hému.*
- *bîlo čô*: *Donës bîlo čô iz skrîñe.*
- *nikî* ('neki'): *Kûpîla je nikî sprèj za komôrè.*
- *nîko* ('nitko'): *Nîko nî okužô! Od šesnâste nôs nîko ne bi okužô ni dôma ni nîkud.*
- *nikò* ('netko'): *A nikò më je vîdi da sãn jô dôšla, nikò je vîdi da je Përka îz Svête Nedîje dôšla.*
- *svâk* ('svatko'): *Svâk kô dôjde govôri da je lîpo.*
- *svâki*: *Jô sãn hodî u Fôr svâki dôn iz Lûčîšt' dôle iz vâle u Fôr; Svâki sistêm je dôbar kô ga dô iskorîstit.*

Od upitnih i odnosnih pridjevskih zamjenica mogu se izdvojiti:

- *kojî/kojîn* – *kojâ* – *kojè*: (...) *ovâko jedôn gvôzd kojî îmo šûppinu u sridinû; Nè znon kojîn dôn je bî kâd su je onî dônilî (...).*
- *čikôv* – *čikôva* – *čikôvo*: *Čikôv je ovò môbitel?; Čikôva je môla?*
- *kakôv* – *kakôva* – *kakôvo*: *Mîslin kakò t'u rêt', kakôv je ôdnos...; Kakôva ti je mâkina?*
- *kolîki* – *kolîka* – *kolîko*: *Sâ' zamîsli kolîko je tô tribâlo mùke.; Nè znon kolîko smo gòdišt' imâli.; Kolîka je narêsla!*

Neodređena zamjenica *vâs* koristi se u *svetonedijskemu* govoru, a prisutna je u oblicima: *vâs* – *svî* – *svâ* – *svè*. Pojavljuje se u primjerima: *Vâs je bî môkar.; (...)* *rèkla sãn, svè sãn slagâla.; Svâ ovâ pòja.*

Zamjenički pridjev *sâm* čuje se u primjerima: *Âjme đîco mojâ, a kakò ste tô sômi dôšli, a kakò t'ete nôse.; (...)* *znâla sãn, jèr sâ vèj prî bila, nisôn bila sômâ prî.*

6.2.3. Pridjevi

Što se tiče određenog i neodređenog oblika pridjeva, mora se reći da tu nema jasne granice. Naime, u predikatnoj funkciji najčešće dolazi neodređeni oblik: *Jedôn je pòsebno bî lîp, Frâne. Škòlovan, pâmetan, zgòdan.; U onò vrîme kâ' sa' jô bî mlôd, nôse pedesè' gòdišt' sâd îmon osandesèt i četîri. Bî je živôt... jè bî tèžak, ali je bî dalekò mirnîji, bôji takorèt' nègo sâd.; Bâr'a Ânte je bî salamûn, pâmetan.; (...)* *mèni je onâ bila strâšno drôgâ, ali je bila... nè zno... tèškâ ôsoba... înače je bila dobrâ.; (...)* *onâ ti je bila pâmetna, načîtana, nêma tôte.* U atributnoj

funkciji uglavnom se pojavljuje u određenom obliku: *jedôn vèliki ògromni àuto; na svečani plês; i ondà òde na pašurâte Svèti Jùraj; (...) a tâ stòra kozà (...) nèt'e onà da grè*. U primjerima: *Otác je bì pokòjan u vòjsku; Tô si tì kai pokòjan Pardéra*; upotrebljava se neodređeni oblik *pokòjan* u atributnoj funkciji.

Određeni oblik pridjeva u muškom rodu jednine ima nastavak *-i* u N i V (*lìpi*), *-ega* u G i A (*lìpega*), *-emu* u D i L (*lìpemu*) te *-in* u I (*lìpin*). Pridjevi srednjeg roda u jednini imaju nastavak *-o* u N, V i A (*lìpo*), dok su u ostalim padežima jednaki pridjevima muškog roda u jednini. Pridjevi u ženskom rodu u jednini imaju nastavak *-a* u N i V (*lìpà*), *-e* u G (*lìpe*), *-oj* u D i L (*lìpoj*), *-u* u A (*lìpu*) i *-on* u I (*lìpon*).

U množini pridjevi muškog roda imaju nastavak *-i* u N i V (*lìpi/lìpi*), *-ih* u G (*lìpih*), *-ima* u D, L i I (*lìpima*) i *-e* u A (*lìpe*). U srednjem rodu imaju nastavak *-a* u N i V (*lìpà*), dok su u ostalim padežima jednaki pridjevima u muškom rodu. U ženskom rodu pridjevi imaju nastavak *-e* u N i V (*lìpe/lìpe*) te su u ostalim padežima jednaki pridjevima u muškom i srednjem rodu.

Posvojni pridjevi načinjeni od muških imena imaju nastavke *-ov* ili *-in*: *-ov*: *Àntunov, Bòrisov, Dòminikov, Filipov, Màrinov, Nìkov, Pètrov, Šìmunov*; *-in*:¹⁸ *Bòrnin, Jùricin, Lùkin, Nìkicin, Nìkolin*. U mnogim se posvojnim pridjevima od muških imena interpolira suglasnik *-t-* prije nastavka *-ov*: *Ândrotov, Ântetov, Îvetov, Màriotov, Màrkotov, Šìmetov, Tônetov/Tònijev, Vlâdetov*. Posvojni pridjevi načinjeni od ženskih imena imaju nastavak *-in*: *Ànin, Îvanin, Lînin, Mâjin, Marìjin, Nèlicin, Pàvicin, Tònkin*. Pripadnost obiteljskoj lozi, roditelju ili bračnom drugu izražava se imenom ili prezimenom u genitivu: *Àntun Drâgota, Îvo Celîne, Marija Nênota, Marìja Rèit'inih, Mòndica Vlastelìnovih, Šìme T'urìnovih*.

Komparativ se u *svetonedijskemu* govoru tvori sufiksima *-ji* i *-iji*:

- *-ji*: *dèbji, lãšni, lîpji, mèkji, mlâji, slâji, šìrji, vîšji*
- *-iji*: *mirnìji, punìji, starìji, teplìji, twardìji, važnìji*.

Od pridjeva sa supletivnom osnovom mogu se izdvojiti: *bòji, gòri, mãni, vèt'i, vîšji*.

Suglasničke mijene uglavnom se ostvaruju na dočetu osnovne: *d > j*: *mlâji, slâji*; *g > ž*: *drãžji*; *n > ñ*: *tãni*; *s > š*: *vîšji*; *t > t'*: *krãt'i*; *z > ž*: *baržìji, nìžji*.

Superlativ se tvori prefiksom *naj-* (*noj-*) i komparativom te ima dva naglaska: *nôjbòji, nôjdrãžji, nôjgòri, nôjmãni, nôjmirnìji, nôjstarìji, nôjteplìji, nôjvèt'i*.

Prefiks *naj-* pojavljuje se i primjerima *nôjgòrni* i *nôjdòni*, premda *gòrni* i *dòni* nisu komparativi. Osim toga, može se čuti i u kombinaciji s prilogom *nôjprî*.

¹⁸ Navedeni se nastavak javlja kod muških imena s nastavkom *-a* u nominativu jednine.

6.2.4. Brojevi

Glavni brojevi od 1 do 10 glase: *jedôn, dvô, trî, četîri, pêt, šest, sèdan, òsan, dèvet, dèset*. Brojevi od 11 do 19 glase: *jednâste, dvonâste, trinâste, četarnâste, petnâste, šesnâste, sedamnâste, osamnâste, devetnâste*. Desetice glase: *dvôdeset, trîdeset, četardesêt, pedesêt, šezdesêt, sedandesêt, osandesêt, devedesêt*.

U brojevima od 21 do 39 brojevi se realiziraju: *dvostîpet, dvostîšest, tristîpet, tristîosan*.

Stotice glase: *stô, dvîsta, trîsta, četrîsto/četîristô, pèsto, šèsto, sèdansto, òsansto, dèvesto*.

Umjesto *tisuća* rabi se leksem *mijôr*.

Što se tiče deklinacije glavnih brojeva, deklinira se broj *jedôn – jednà – jednò*: u muškom i srednjem rodu deklinacija glasi: *jednêga* GA jd., *jednêmu* DL jd., *jednîn* I jd; u ženskom rodu glasi: *jednë* G jd., *jednôj* DL jd., *jednû* jd., *jednôn* I jd.

Redni brojevi od 1 do 10 glase: *parvî, drûgi, trèt'i, četvôrti, pèti, šestî, sèdmi, ôsmi, devèti, desèti*. U *svetonedijiskemu* govoru *parvî dôn* označava ponedjeljak.

Brojevne imenice koje označavaju osobe muškog spola poput *dvojîca, trojîca, četvorîca* redovito se rabe u govoru. Osim toga, rabe se i brojevne imenice *dvòje, tròje, četvero, pètero* i sl. U aproksimaciji se rabe oblici poput *desètàk, dvodesètàk* i sl.

6.2.5. Glagoli

U govoru *Svete Nedije* zastupljeno je šest jednostavnih oblika (infinitiv, prezent, imperativ, glagolski pridjev radni i glagolski pridjev trpni) i osam složenih oblika (perfekt, pluskvamperfekt, futur I., futur II., kondicional I., kondicional II.).

Glagoli imaju šest gramatičkih kategorija: broj (jednina i množina), lice (tri lica u jednini i množini, osim u imperativu), vrijeme (sadašnje, prošlo i buduće), način (imperativ i kondicional), stanje (aktiv i pasiv) te vid (svršeni i nesvršeni).

Infinitiv se tvori od infinitivne osnove i nastavka *-t* ili *-t'*. Kao što je već navedeno u poglavlju o fonologiji, infinitiv u *svetonedijiskemu* govoru sklon je redukciji finalnog samoglasnika *-i*. Osim toga, nerijetko se reducira i sam nastavak *-t*, dok se nastavak *-t'* ponekad umekšava suglasnikom *-j*: *Vajô mi pøj u butîgu.*; *Kà t'eš døj?*

U infinitivu glagola II. vrste (*-nuti > -nem*) dosljedno se upotrebljava morfem *-ni-*: *brînit, dîgnit, iznîknit, klèknit, krènit, maknît, navîknit, potonît, prekînit*.

Prezent se tvori od prezentske osnove i prezentskih nastavaka. Razlikuju se tipovi: *grèn, molôjen; kantôn, šèton; obahòdin, čîstin*.

U 1. licu jednine redovito dolazi nastavak *-n*, osim u primjerima: *hòt'u, mògu, nèt'ù*.

U 3. licu množine zastupljen je nastavak *-du*: *grēdù, hòt'edu, kantōdu, mòlidu, pījedu, pīšedu, prāvidu, putùjedu, štìjedu, vòlidu, žèredù*, osim u nesvršenom prezentu glagola 'biti': *jesù* te negaciji *nīsù*.

Svršeni prezent glagola *bīt* konjugira se na sljedeći način: *būden – būdeš – būde – būdemo – būdete – būdedu*. Nesvršeni prezent u naglašenom obliku glasi: *jesôn – jesì – jē – jesmò – jestè – jesù*. Nenaglašeni oblik glasi: *sàn/sòn, sì, jē, smò, stè, sù*. Negacija glasi: *nīsôn – nīsì – nī – nīsmò – nīstè – nīsù*.

Glagol *tīt/itīt* 'htjeti' u konjugaciji glasi: *hòt'u – hòt'eš – hòt'e – hòt'emo – hòt'ete – hòt'edu* u naglašenom obliku i *t'ù – t'èš – t'è – t'èmo – t'ète – t'èdu*. Zanimljani oblik glasi: *nēt'ù – nēt'eš – nēt'e – nēt'emo – nēt'ete – nēt'edu*.

Slijed *jd* ovjeren je u složenicama glagola 'ići': *dōjden, izōjden, nōjden*.

Galović i Valerijev (2021: 52) navode kako se infinitiv te ostali oblici glagola **gresti* 'ići' ne upotrebljava, ali se navedeni glagol redovito upotrebljava u prezentu: *grēn – grēš – grē – grēmò – grētè – grēdù*.

Konjugacija glagola *živīt* glasi: *živèn – živèš – živè – živèmo – živète – živèdu*.

Negacija glagola 'imati' u infinitivu se pojavljuje u obliku *ne imāt*, a konjugacija glasi: *nīmon – nīmoš – nīmo – nīmomo – nīmote – nīmodu*.

Glagol *jīst* 'jesti' u prezentu glasi: *jīn, jīš, jī, jīmò, jītè, jīdù*.

Glagoli s nastavkom *-iva/-ija-* u infinitivu inače tvore prezent po 3. spreizidbi, a u dijelu južnočakavskih govora, potvrđeni su s oblicima po 2. spreizidbi (Lukežić u Galović, Valerijev, 2021: 53). Ta se posebnost očituje u sljedećim glagolima: *dobījèn, pokrījèn, darījèn, napravījèn* i sl.

Imperativ se tvori od prezentske osnove i nastavaka za imperativ:

- *-ø, -mo, -te: hòd – hòmo – hòte, lāž – lāžmo – lāšte, rēc – rēcmo – rèce*
- *-i, -imo, -ite: vazmì – vazmìmo – vazmìte*
- *-j, -mo, -jte: pōj – pōjmo – pōjte, izbrōj – izbrōjmo – izbrōjte, glèdoj – glèdojmo – glèdojte*.

Niječni oblik imperativa tvori se na dva načina: česticom *ne* i imperativom: *ne hòd, ne jīj, ne pīj, ne lūd*; te pomoću posebnih oblika *nemōj – nemōjmo – nemōjte* i infinitiva: *nemōj govorīt, nemōjmo se svādit, nemōjte dīrāt*.

Nastavci za glagolski pridjev radni glase: *-ø, -la, -lo, -li, -le, la*. Poput većine čakavskih govora, u glagolskim pridjevima u muškom rodu javlja se insularizam, odnosno redukcija finalnog *-l* (Brozović, 1998: 84). Slijede ogledni primjeri: *bī – bīla – bīlo – bīli – bīle – bīla, išo – išla – išlo – išli – išle – išla*.

Glagolski pridjev trpni sastoji se od infinitivne ili prezentske osnove, nastavaka: *-n, -en, -jen, -ven, -t*, i nastavaka za rod i broj: *grōdjen, izlōžen, ogrōžēn, ožēhen, pokvōren, provedēn, pūknēt, sakrivēn, spōjen, uknūžen, zapīšen, zatvōren*.

Perfekt se tvori od nenaglašenog prezenta pomoćnog glagola *bīt* i glagolskog pridjeva radnog: *Īnaće je bīla dobrā, a mēne je obožāvala.*; *Sōmo znōn da je tō bīlo sēdme i ōsme jer je tād Vīnko bī u vōjsku.*; *Bīlo nōn je līpo kà je bīlo līpo vrīme, ondā smo se ùvik igrāli i ùvik smo nikōga vūkli ko sēbe*. U upitnim oblicima koriste se samo dugi oblici prezenta: *Jesī vīdi?*; *Jestē bīli na fēštu?*; *Jesmō bīli pasōno godīšt'e?*

Takozvani *vjerojatni perfekt* tvori se pomoću futura I. glagola *bīt* u inverziji te glagolskog pridjeva radnog određenog glagola. Njime se izriču prošli događaji koji su se vjerojatno dogodili (Galović, Valerijev, 2021: 55): *Bīt'e molīla, plākola, ne znōn.*; *Bīt'emo imali dvonāste, trināste gōdišt'.*; *I ondā vāze gā pokōjan Īvo bīt'e otkōči i pūko i srīt'a u klēh*.

Pluskvamperfekt tvori se od pomoćnog glagola *bīt* i glagolskog pridjeva radnog: *Pokōjan t'āt'a bi mī se bī ùvik smijō kà bi mū bīla pričāla.*; *I prī kād bi bīla napravīla nevēra ondā su prāvīli se, pūcoli su se māškule.*; *Dōn Ānte je bī tèk dōšo.*; *A poš'tērī su ti bīli prīko vōrhā hodīli*.

Futur I. tvori se od nenaglašenog prezenta glagola *tīt/itīt* 'htjeti' i infinitiva određenog glagola. Primjerice: *Kakō t'u rēt'?*; *Jō vōn sūtra nē'ū šīt, sūtra t'u prošētat.*; *Grēn pa t'u pōt' do Tōnkice.*; *Onī t'edu te odvēst*.

Futur II. tvori se spajanjem svršenog prezenta pomoćnog glagola *bīt* i glagolskog pridjeva radnog određenog glagola. Neki su primjeri: *Ka būdemo išli u Fōr.*; *Ako būde dōšo dāt t'u mu kēsū*.

Kondicional I. tvori se od posebnog oblika glagola *bīt* (*bīn, bīš, bī, bīmo, bīte, bīdu*) i glagola pridjeva radnog: *Tāko dā te ništa nī mōglo impresionīrat da bīš ništō bōje.*; *Jō bin ostāla dōma*.

Kondicional II. tvori se od kondicionala sadašnjeg pomoćnog glagola *bīt* i glagolskog pridjeva radnog određenog glagola. Zanimljiv je primjer: *Sē se zapūstīlo, prī je bī līpi živōt, bī bīš ostāli kupañiju ù večer, a pogotōvo za Božīt' onū kumpañiju bī bīš ostāli po cīli dōn, čēstītali.*, u kojemu se glagolski pridjev radni upotrebljava u množini, umjesto u jednini.

6.2.6. Prilozi, prijedlozi, veznici, čestice i uzvici

Prilozi nastali od pridjeva imaju nastavke *-o* ili *-e*: *barzō/žvēlto, grūbo, hlōdno, līpo, mīrno, vrūt'e*. Takvi se pridjevi mogu i komparirati: *bōje, gōre, lāšne, līpje, nižje, višje*. Od ostalih se priloga mogu izdvojiti: *alavīja* 'kako treba', *atēnto* 'pozorno', *bārž* 'možda', *debōto* 'skoro', *dōkli*

'dokle', *jüšto* 'točno', *litos* 'ljetos', *nïkidôn*, 'neki dan', *nîndir* 'nigdje', *nôjpri* 'prvo', *odôvna* 'odavno', *ozgôre/odozgzôre/oduzgzôre* 'od gore', *pîнку* 'malo', *prôpju* 'baš', *pûsti* 'u velikoj količini', *tôte* 'tu', *ûnde* 'ondje', *ûzbardo* 'uzbrdo'.

U *svetonedijskemu* govoru mogu se izdvojiti i neki prijedlozi: *năvar* 'navrh', *ôba* 'o', *pôdan* 'ispod', *pû/pûl* 'put', *šôto* 'ispod'.

Od veznika u *svetonedijskemu* govoru mogu se izdvojiti primjeri: *makôr*, *nônki/nônkli* 'ni, niti', *pôk* 'pa'.

Od čestica se može istaknuti *ad* koja se koristi umjesto *zar*: *Ăd ste hodîli skûpa u skûlu?*; *Ăd je bî*; *Ăd su dôšli?*

Uzvici su vrlo česti u svakodnevnom govoru Svetonedijana, a njima se izražavaju različiti osjećaji, poticaji, dozivanja i sl. Primjerice: *âjme*, *bâsta*, *ûf*.

6.3. Sintaksa¹⁹

Sintaktičko ustrojstvo u *svetonedijskemu* govoru uglavnom je slobodno i ovisi o onome što govornik želi naglasiti: *Dîde je bî postolôr*, *od ôca otâc.*; *İgromo se nôs šesnâste dôk čêkomo.*; *Jedôn pût grên u crîkvu*, *je ti prôvjala t'êr.*; *Kapîš*, *tô tî je tâko i gôtôvo.*; *Svêti Ivôn tî je na dvôdeset i četiri šêstega.*

Nerijetka su ponavljanja riječi u rečenici kako bi se dodao još veći značaj onome o čemu se govori: *A danâs îmo svê i ne znôs se nî igrât nî čûvât*, *nôvo*, *nôvo.*; *A ondâ pôt' u skûlu*, *pôt' u pâšu*, *ûjutro û_ poje jô i Ăntun gôre û_ Kutal u pâšu*, *a zîmâ. Tô ti kôsti lômî, lômî.*; *Crvêne, crvêne, lîpe.*; *Nôt'! Jô zaspôla. Bît'e molîla, plâkola, ne znôn... Nôt', bomê, nî se smârklo, ali sùmrak.*; *Ondâ kad bi dôšo ôde u bôndu ondâ bi vikô „pôštaaa, pôštaaa.”.*

Vrlo su učestale rečenice u kojima se ne izriče subjekt: *A dôle di je onô ogrôženo kâd dôjdeš u spîlu di je onô ogrôženo*, *tôte su zakopôvali od zâraznih bôlesti kâd je bila onâ špañôla.*; *I sumprašât. I upârtit se i odnît u Fôr.*; *I ondâ na pijâcu se igrâli stvârno svâku vêčer.*; *I sa sêdan, ôsan, dêse' mulî da iskontrâli nîjedno âuto, nî ni bilo nîkoga.*; *Nedîja, lîto je bîlo, ôsmi mîsec, ovâko ništô.*

Česte su eliptične rečenice u kojima nedostaje neki dio, jer se iz konteksta može razumjeti značenje rečenice, a nerijetko u shvaćanju pomažu i geste te mimika govornika: *Tâko za obîd*

¹⁹ U ovom će se poglavlju samo ponešto reći o sintaktičkim posebnostima ispitivanoga govora. Cjelovitija analiza zahtijevala bi puno više vremena, stoga to može postati predmet nekog drugog istraživanja.

ondà jò tò pròvjon t'āt'i, nika tò net'ù zaborāvit, sād jě tò mēni bilo mālo... tò sàñ jò iskāla u glōvì.

Česte su konstrukcije s prijedlogom *òd/òl* + genitiv: *od òca otàc, mlìkò od jedně kozě, plòća od grěba, òtvor od lòžišta, slìka od Světe Nedìjice, od múža māt, vròta ol crìkve*. Prijedlog *òd/òl* često se koristi kao uročna sintagma: *od tèga je Světa Nedìja nastāla, od zàraznih bòlesti, ol tèga je i ùmor*.

Mjesto posvojne zamjenice, nerijetko se upotrebljava dativ osobne zamjenice: *A ćò tèbi je māmā stvārno pokopōna u Splìt?; Mēni t'āt'a pokòjan*.

U razgovoru se često čuje takozvani etički dativ, odnosno dativ bliskosti (Galović, Valerijev, 2021: 60): *Da ti pròvjon...; I tò ti jò prìčcon...; Jedōñ pūt grēñ u crìkvu, je ti pròvjala t'ēr...; Jò san ti ostāla, kakò bin ti jò tò objāsnila...*

Vrlo je učestalo miješanje akuzativa i lokativa u oznakama mjesta: *Bròla tròvù po spìlu gōre, pa se ćùlo svè u Plāžu.; A ćò tèbi je māmā stvārno pokopōnā u Splìt?; Dòšli su u nedìju i slìka nì, slìka se nōšla gōre u spìlu.; I ondà na pijācu se igrāli stvārno svāku večer.; I ondà tì je kād je ðide bì na operāciju u Zāgreb (...); Īšli ti jò i Nēno jòš dòkli smo bìli u Jāgodnu.; Otàc je bì pokòjan u vòjsku.*

Instrumental sredstva redovito se upotrebljava uz prijedlog *s/sā*: *s àuton, sa bròdon, sa poljoprìvredon, sa sikìron,* Konstrukcije *za* + infinitiv također se čuju u svakodnevnom govoru mještana: *krìgle za pìt kafù, gròžje za pozobāt, omēnduli za jìst.*

Prilog *t'ā* upotrebljava se uz glagole kretanja: *grēmò t'ā, išli su t'ā dòma, pòjte t'a.* Čestica *li* uvijek izostaje u upitnim rečenicama: *Je òn bì u Jėsu?; Je grēmò na puhijādu?; Je ìmoš mladìt'a?; Hòt'eš kafě?*

Konstrukcije s riječima *tetà* i *bārba* + vlastito ime, tvore se na način da *tetà* i *bārba* ostaju u nominativu, a vlastito se ime mijenja po padežima: *Hòt'emo se jòvìt tèta Kāti?; Grēñ pa t'u pòt' do Tònkice, do tèta Slāvice.; A gōre kolìko nos je bilo... dicě... u nìh ćetìri, u nòj ćetìri, bàra Ónteta ćetìri, pět.*

Datumi se izriču pomoću prijedloga *na*: *na dvostìtri šěstega, na dvošćetìri òsmega/ na dvòdeset i ćetìri šěstega, na parvì mājā.*

6.4. Leksik²⁰

Proces romanskog jezičnog utjecaja bio je vrlo snažan, dugotrajan i geografski široko rasprostranjen. Najsnažniji i najdulji je, pak, utjecaj imao mletački govor koji se snažno odrazio na dijalekte jadranske regije, posebice u čakavskim govorima. (Vidović, 1974: 16)

U leksiku *svetonedijskega* govora, osim spomenutog romanskog utjecaja, ističe se i slavenski utjecaj:

– romanski (mletački i talijanski) utjecaj: *balônc* 'vaga', *balôta* 'boća', *fabricēr* 'tutor nad crkvenom imovinom', *fažôl* 'grah', *fûlmina* 'šibica', *garîful* 'vrsta cvijeta', *kâmara* 'soba', *kanot'ol* 'dalekozor', *kantât* 'pjevati', *kuntenât* 'zadovoljan', *kurôt* 'svećenik', *lašt'êra* 'posuda za pečenje', *ofêndit se* 'uvrijediti se', *pomidôra* 'rajčica', *pretedênt* 'udvarač, simpatija', *provîn* 'toplomjer', *tabâk* 'duhan', *t'îkara* 'šalica', *žurnôta* 'nadnica'.

– slavenski utjecaj: *brêcot* 'zvoniti', *dôrž/dôž* 'kiša', *gvôžje* 'željezo', *ispoît se* 'oznojiti se', *jîdît se* 'ljutiti se', *ogôn* 'vatra, oganj', *sârce* 'srce', *stûden* 'hladan', *tovôr* 'magarac', *vlôsi* 'kosa', *zîvka* 'kolijevka'.

Leksički fond se u *svetonedijskemu* govoru može podijeliti prema područjima ljudskog djelovanja, uključujući leksik vezan za domaćinstvo i kućanstvo, za crkvu i pokapanje mrtvih, za ribarstvo i pomorstvo te druge specifične leksičke skupine koje odražavaju kulturnu i povijesnu baštinu ovog govora.

Slijede riječi vezane za domaćinstvo i kućanstvo:

– kuhinja i kulinarstvo: *bit'erîn* 'mala čaša', *bronzîn* 'brončani kotlić u kojem se kuha nad otvorenom vatrom', *bruštulîn* 'naprava za prženje kave', *fremetûn* 'kukuruz', *gamêla* 'mali lončić od aluminijske s ručkom', *kât'ica* 'zaimača', *kôgoma* 'lončić za kuhanje kave', *ku'tarîn* 'žličica', *lašt'êra* 'posuda za pečenje', *lopiža* 'zemljana posuda', *maškadûr* 'posuda koja čuva hranu od muha', *mažunîn* 'mlinac za kavu', *mulête* 'hvataljke za žeravicu', *pajâk* 'kuhača', *palibrôd* 'juha od mesa s potopljenim kruhom', *panôda* 'jelo spavljeno od domaćeg kruha, maslinovog ulja i rajčica', *perûn* 'vilica', *piñâtica* 'mali lončić', *pîz* 'uteg', *popêćak* 'žarač za vatru', *pôt/pòtit* 'lončić', *potrûsît* 'posuti nečim sitnim, najčešće solju i češnjakom', *procidâća* 'cjediljka', *sûmuta* 'piće od vina i kozjeg mlijeka', *supijâća* 'cjediljka s ručicom', *šufigât* 'dinstati', *têt'a* 'lonac', *t'îkara* 'šalica', *travêsa* 'pregača', *veltrôm* 'tripice', *žmûl* 'čaša'

– spavaća soba: *bij* 'vrsta pokrivača', *intimêla* 'jastučnica', *kantunôl* 'noćni ormarić', *komô* 'komoda', *koveltûr* 'ukrasni pokrivač', *ormarûn* 'ormar', *slôvnica* 'krevet od slame', *sukônca* 'debeli pokrivač od vune', *vârćina* 'noćna posuda', *žveljarîn* 'budilica'

²⁰ U ovom će se poglavlju spomenuti samo ponešto o leksiku *svetonedijskega* govora.

– odjeća i obuća: *bùšt* 'grudnjak', *faculèt* 'rupčić', *fuštôn* 'suknja', *kamiža* 'trenerka', *kružèt* 'prsluk, đilet', *kudija* 'kudjelja', *lušija* 'voda u kojoj je prokuhan pepeo, za pranje odjeće', *mîrlit* 'čipka', *mizokâlce/kalcète* 'čarape', *pôs* 'remen', *rakamät* 'vesti', *sumpraš* 'glačalo', *šälpa* 'šal', *štiväle* 'gumene čizme', *trišköt* 'ogrtač'.

Slijede riječi vezane za crkveni život i pokapanje mrtvih: *balatùra* 'kor u crkvi', *bānak* 'klupa u crkvi', *brècot* 'zvoniti', *brevîr* 'molitvenik', *kampanêl* 'zvonik', *kandëla* 'vrsta svijeće s uljem i dušicom', *kasîl* 'lijes', *katafālat* 'postolje za lijes', *kurôt* 'svećenik', *lumîn* 'stijenj koji pliva u ulju, dušica', *mëzo svētâc* 'mali svetac', *pargatôrij* 'čistilište', *sakreštija* 'sakristija', *štërika* 'voštana svijeća', *torâc* 'velika svijeća'.

Slijede riječi vezane za pomorstvo i ribarstvo: *armižät* 'usidriti se, privezati brod', *batâna* 'vrsta ribarskog broda odsječene krme', *brankarëla* 'štap s tri kuke za lovljenje hobotnica', *brök* 'morska trava', *čarněj* 'crnej', *gündula* 'mali ribarski čamac', *kosměj* 'rak', *lùpor* 'priljepak', *šijät* 'vožnja brodom unatrag', *šilòko* 'južni vjetar', *ugàrc* 'morski puž', *vapôr* 'trajekt'.

Slijede neki glagoli iz svakodnevnog života: *dešperät* 'očajavati', *impicövät* 'zadirxivati', *izbagutit se/iznebjüşit se* 'zbuniti se', *manteñit* 'najesti se', *naffjorät* 'urediti se', *nafrìgot* 'nadrlijati', *nagründit* 'naoblačiti se', *namuš'ät se* 'namirisati se', *napožät* 'nasloniti', *narogüşit se* 'naljutiti se', *navärt'ot* 'kalemiti vinovu lozu', *omardüvot* 'bježati od nekoga', *pobütorit* 'oteći', *polpìrot* 'poduprijeti vinovu lozu', *privärt'* 'okrenuti', *prizòčan* 'pohlepan', *prizbokät* 'prigovoriti', *profundät* 'propasti', *proskrojit* 'prosijati', *raskofersät* 'kidati', *ražentät* 'isprati', *rekuperät* 'oporaviti se', *ruvinät* 'ozlijediti', *satišfät* 'zasititi se', *spančät* 'dirati se u koga', *sparehat* 'štedjeti', *sumprašövat* 'glačati', *škercät se* 'šaliti se', *šuferät* 'posipati sumporom vinovu lozu', *zaglädit se* 'počešljati se', *žvätot* 'puno pričati'.

7. ZAKLJUČAK

U analizi *svetonedijskega* govora dokazalo se kako se, unatoč brojnim vanjskim utjecajima, vrlo vjerno čuvaju jezične posebnosti čakavskoga, odnosno južnočakavskog dijalekta.

Od fonoloških osobitosti mogu se izdvojiti: čakavska tendencija *jake vokalnosti*, ikavski refleks jata, zatvaranje fonema *a* u *o*, delateralizacija (prijelaz *l* u *j*), adrijatizam (prijelaz *-m* u *-n*), prijevoj (prijelaz slijeda *ra* u *re*) i sl.

Morfološka analiza pokazala je da *svetonedijski* govor zadržava karakteristične čakavske nastavke u deklinaciji imenica i konjugaciji glagola. Neke čakavske posebnosti uočene su kod imenica, primjerice: nastavak *-on* ili *-en* u instrumentalu jednine sva tri roda, proširivanje nekih

imenica muškog roda jednine suglasnikom *-t* u genitivu (*Ânteta, gâšota*), nastavci *-ø* i *-ih* u genitivu množine za sva tri roda (*dîl, kût', dõrv; stvõrih, kalcëtih, klišt'îh*), kratka množina za imenice muškog roda i sl. Kod pridjeva je karakteristična tvorba komparativa sufiksima *-ji* (*mëkji*) i *-iji* (*tepliji*) te tvorba superlativa prefiksom *nôj-* (*nôjbòji*). Pripadnost obiteljskoj lozi, roditelju ili bračnom drugu izražava se genitivom (*Îvo Celîne*). Kod glagola je tipična redukcija finalnog samoglasnika *-i*, u 3. licu množine zastupljen je nastavak *-du* (*grëdû*), slijed *jd* ovjeren je u složenicama glagola 'ići'.

Sintaktičko je ustrojstvo u *svetonedijskemu* govoru uglavnom slobodno te red riječi u rečenici ovisi o onome što se želi naglasiti. Česta su ponavljanja riječi u svrhu naglašavanja, besubjektne i eliptične rečenice te različite konstrukcije s prijedlozima.

Svetonedijski leksik slojevit je i bogat, s izraženim utjecajem romanizama (*dešperät, intimëla, tabäk*), koji su rezultat dugotrajnog povijesnog kontakta s Mletačkom Republikom. Osim romanizama, u govoru su prisutne brojne riječi slavenskog utjecaja (*ogôn, sârce, tovôr*).

Gotovo svi ispitanici požalili su se na iseljavanje mladog domaćeg stanovništva te sve veći utjecaj stranih doseljenika. Osim iseljavanja, primjećuje se i sve veći utjecaj štokavskog idioma u mlađih govornika. Tradicije i običaji, nekada neizostavan dio svakodnevice, sve se manje njeguju, što predstavlja veliku prijetnju očuvanju nematerijalne kulturne baštine mjesta, pa tako i samog mjesnog govora.

Očuvanje *svetonedijskega* govora ključno je za identitet lokalne zajednice. Kako bi se spriječilo njegovo izumiranje, potrebno je poticati njegovu uporabu, dokumentirati ga i poduzeti sve moguće korake za njegovu revitalizaciju.

SAŽETAK

Govor Svete Nedije na otoku Hvaru – jezična analiza

Ovaj rad bavi se jezičnom analizom govora *Svete Nedije*, malog naselja na južnoj obali otoka Hvara, koje pripada južnočakavskom dijalektu. U radu su opisani čakavsko narječje i južnočakavski dijalekt, s posebnim naglaskom na njihove glavne karakteristike i rasprostranjenost. Jezična analiza obuhvaća fonološke, morfološke, sintaktičke i leksičke značajke govora, temeljeno na terenskim istraživanjima i uzorcima govora izvornih govornika. Prikazana je i povijesno-geografska, kulturna i jezična podloga koja je utjecala na razvoj lokalnog govora. Cilj rada je dokumentirati i analizirati *svetonedijski* govor kao vrijedan dio hrvatske dijalektalne baštine.

Ključne riječi: čakavsko narječje, južnočakavski dijalekt, dijalektologija, fonologija, Hvar, *Sveta Nedija*.

SUMMARY

Local dialect of Sveta Nedija on the island of Hvar – a linguistic analysis

This paper examines the linguistic characteristics of the speech of *Sveta Nedija*, a small village on the southern coast of the island of Hvar, which belongs to the south Chakavian dialect. It provides an overview of the Chakavian dialect and the south Chakavian variety, highlighting their main characteristics and distribution. The linguistic analysis covers phonological, morphological, syntactic, and lexical features, based on field research and speech samples from native speakers. The paper also presents the historical, cultural, and linguistic background that has influenced the development of the local speech. The aim of the study is to document and analyze the speech of *Sveta Nedija* as a valuable part of Croatia's dialectal heritage.

Keywords: Chakavian dialect, south Chakavian dialect, dialectology, phonology, Hvar, *Sveta Nedija*.

Literatura

- Brozović, Dalibor. (1988). *Jezik, srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža”.
- Galović, Filip i Valerijev, Pavle. (2021). *Rječnik govora mjesta Ložišća na otoku Braču*. Zagreb: Hrvatsko katoličko sveučilište.
- Kapović, Mate (2015). *Povijest hrvatske akcentuacije*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Karlić, Braslav i Vučetić, Marko. (2013). *Hvar - Vodič po otoku*. Zagreb: Fabra.
- Langston, Keith. (2015). *Čakavska prozodija. Naglasni sustavi čakavskih govora*. (s engleskoga prevela: Anita Peti-Stantić). Zagreb: Matica hrvatska.
- Lisac, Josip. (2009). *Hrvatska dijalektologija, 2. Čakavsko narječje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Lukežić, Iva. (2012). *Zajednička povijest hrvatskih narječja, 1. Fonologija*. Rijeka: Hrvatska sveučilišna naklada; Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci; Katedra Čakavskog sabora Grobnišćine.
- Moguš, Milan. (1977). *Čakavsko narječje. Fonologija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Plenković, Toni. (2024). *Sveta Nedija i don Ante*. Sveta Nedjelja: Župa Sv. Spiridiona.
- Šimunović, Petar. (2011). *Čakavska čitanka*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.
- Tomelić Ćurlin, Marijana. (2019). *Jezične posebnosti peljeških govora, Fonologija*. Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet.

Mrežni izvori

- Celinić, Anita i Menac-Mihalić, Mira. (2009). *Govor Pitava od Hraste do danas*. U M. Menac-Mihalić (ur.). *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 15, 27–33. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU). (dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/144121> 5. 2. 2025.).
- Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. (2022). *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. Prvi rezultati po naseljima*. (dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/media/ixpn5qzo/si-1711-popis-stanovnistva-kucanstava-istanova-2021-prvi-rezultati-po-naseljima.pdf>, 3. 2 2025.)
- Galović, Filip. (2020). *Govor Jelse na otoku Hvaru i pisanje Marice Gamulin. Čakavska rič*, XLVIII, 1–2, 49–76. Split: Književni krug Split. (dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/251331> 14. 2. 2025.)

Kovačić, Joško. (2002). *Župa sveta nedilja na Hvaru*. *Služba Božja*, 42 (2–3), 121–148. Split: Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet. (dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/168688> 10. 1. 2025.)

Šupraha, Antonio (2021). *Demografski razvoj i suvremeni demografski problemi otoka Hvara* (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet. (dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:217:909164>, 3. 2. 2025.)

Tomelić Ćurlin, Marijana. (2023). *Smojina vječnost i spliska rič*. U Marijana Tomelić Ćurlin (ur.). *Čakavska rič*, LI (1–2), 61–88. Split: Književni krug Split. (dostupno na <https://hrcak.srce.hr/314762> 14. 2. 2025.)

Treccani, *Vocabolario* (dostupno na: <https://www.treccani.it/vocabolario/>, 21. 12. 2024.)

Turistička zajednica Jelsa. *Kratka povijest otoka Hvara*. (dostupno na: [Kratka povijest otoka Hvara | B2B | Turistička zajednica Jelsa.](#), 3. 2. 2025.)

Vidović, Radovan (1973). *O frekvenciji romanskoga leksika talijanskog (mletačkog) porijekla u splitskom čakavskom govoru*. *Čakavska rič*, III (2), 5-122. Split: Književni krug Split. (dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/130091> 2. 2. 2025)

Popis priloga

Fotografije

Prilog 1. Rasprostranjenost i podjela čakavskog narječja (preuzeto s <https://jezik.hr/hrvatska-narjecja.html> 11. 2. 2025.).

Prilog 2. Fotografija *Svete Nedije* privatno je vlasništvo fotografa Nikole Radovanija koji je dao dopuštenje za korištenje fotografije u svrhu pisanja diplomskog rada.

Prilog 3. Ogledi govora

Jō san ti ostāla, kakō bin ti jō tō objāsnila, jō san imāla òsjet'aj, jō kād dōjden tāmō u tē Zorāt'e, kà san bila òdma mōla, jō kò' da je dōš'o Bōg, nīma nīmo līpje cūre od Pērke, a bila san i òsoba normālna... a u Svētu Nediju, ovò je bilo trī pūtā vèt'e selò, ovò òde je bila ljubomora. Jedōn pūt grēn u crīkvu, je ti prōvjala t'ēr... a Marija Rēit'inih, mēni je onā bila strāšno drōgā, ali je bila... ne znò... tēškā òsoba... ìnaće je bila dobrā, a mēne je obožāvala. Jō pasōn mīmo vrōta ol crīkve, jō san òdma znāla kād je dōšla onā furēšta da si jōn tī ušila onū vēštu. Onā po rukōvima poznāje kojè san rukōve jō ušila.

I ondā se na drūgoj bōndi pojōvi bōles'. I tō je òdma likōr rēk'o, kad je Jēlica onò bila...

Sōmo znōn da je tō bilo sēdme i òsme jēr je tād Vīnko bī u vōjsku i ondā kād bi bī dōšo na gòdišni. Vīnko je bī u vōjsku pedesēt i sēdme u Kārlovcu. Tō je bārba Jōško Līpovac je kūpī, ùvik tō prōvjū, mù vīsi u vikendicu, onè crvène krīgle za pīt kafū. Crvène, crvène, līpe. I govōrin tī, ondā mī Marija govōri, grē Marija po krūh òl dōma u butīgu, a Vīlma stojī napožōna na zīd, od ovē... škōle... i plāće. I „Vīlma”, govōri, „bāš si mi līpā, a zōć plāćeš?”, a onā ti je znāla komplimēnte, onā ti je bila pāmetna, načitana, nēma tōte. I ondā nī itīla ništa rēt', sōmo je šūtīla, a ondā onā sa nōn... i onā je natīrola da jōn rēće da nōn se tāmō ovā (...), rūgodu da jōj se māma našmīnkala. Bōže, mōraju ništò izmīs(l)it, i tō ti jō pričōn... i jō kād dōjden u tō Zorāt'e, jō znōn da sōn jō jedōn pūt čūla kà' dōjdeš u Zorāt'e tāmō, a tāmō kakō je mālō mīsto, nī bilo svèt'enika, nī tāmō stò svèt'enik. I ondā bi tāmō kād je bī mēzo svētāc išli žēnske na lūpore, znōš onò ništò, bomē nē ù poje. Išli i govōrimo: „hòt'emo se jōvīt tēta Kāti?” A nikò mē je vīdi da sān jō dōšla, nikò je vīdi da je Pērka iz Svēte Nedije dōšla... nē tēta Kāti je dōšla Pērka! Nī tī nōn dōšla Pērka. Nēgo Pērka! Razumīš. Pokōjan t'āt'a bi mī se bī ùvik smijō kà bi mù bila pričāla... mīs'in kakō t'u rēt', kakōv je òdnos... kakō tō òde nisōn imāla... rēcimo òde

sàn živìla ìspo crìkve da bi tì jò... ništò šìjen, pa onò mǎlo pjevùšin, ali tó onò da se nónki ne ćuje na kantùn dvòrà, a u Zorāt'e nàvar sìli glòs. Znòš ćà znāci nàvar sìli glòs... Tāko za obìd ondà jò tó pròvjon t'āt'i, nìka tó net'ù zaborāvit, sād jè tó mèni bìlo mǎlo... tó sàn jò iskāla u glòvì. A govòri t'āt'a: „Tó si tì kai pokòjan Pardèra”, jèr bì glòdni krùha, a kantāju. Èto vidiš da su tó nikê stvòri kojè strùćnak móra objāsnit.

Bāš san Lìni pròvjala dvò pùtā kakò ti se u životù dogodì, dogodì tì se jèr nì svè ìsto. Rècimo bìlo je momèntih da mì mǎma nì falìla mòžda mìsec dòn, mòžda pèt, mòžda dvò godìšt'a, ali nisòn imāla òsobu... nì u prijatejìse nìkad nisòn imāla povjerēna, jèr sòn vídila da su pokvòrene i da su zlòčeste, nìsu svè, ali bomè... ne mòreš sa svākin bìt u kontāktu. E, i òvaj, i dogodìlo bì mì se jedòn pùt... ondà sàn tì pròvjala na grèbe ćà mì se dogodìlo... tó tì se sād parì ništa, a sād kà se sītìn pòčmen plākot. Znòš kojì je tó bì stròh, jò sàn bìla bàlavica òd osamnāste gòdišt'. Bìla sàn cùra vèt'... mòžda, kakò bì tì røkla... móraš tì nikòmu ništò izbācit iz sèbe, móraš se izjādat. Mòžda tó ne bi pomòglo, nègo tèbi... ājme ovīn mì se svìžjo, ājme ovīn se ne svìžjo... ne znòn ćè bìlo, sómo znòn... mòžda san se vèt' bìla i zaljùbila, jò ne znòn, ćà je bìlo... i jò vèdin, a kòmu t'ù ćò rèt', i ondà sàn bìla dvò pùtā u svèt'enika, na rāzgovor. I u onēga pāmetnega, škòlovanega svèt'enika i ònda mì je òn... sād on mèni postavìje pìtañe kòga jò ìmon... nònu, dvì nòne. Bòže saćũvoj da nòni rēcèn, mājko mo'ā. Zamìsli tì da nòni, mène su dònili nūn, sa dvì šetemòne u Zorāt'e i ondà nì bìlo mlìkà nònki u pròhu, nègo bārba je svāku vèčer hodì u mòlo Zorāt'e vazìmot, sómo sàn mògla mlìkò od jednè kozè. Tó se sād parì ništa, tó su tragèdije! I jò vèdin, ne znòn sād ćà je bìlo, tāko tè glùposti, mòžda se i vāma tāko dogodì, ne móraš tì ne imāt mǎme, mòreš i imāt mǎmu i svè i ništò drùgo štò t'e tè mùćit ili òvo ili òno.

Jè se sīt'oš da sàn hodìla u Spl't, onò se hodìlo sīt za žurnòte, znòš, e, ondà sàn ìšla u Sílmeta Bìleta bāš ìspo bòlnice i bìla je nedìja i govòrin „jò vòn sùtra nèt'ù sīt, sùtra t'u prošètat, sùtra grèn vónka, nemòjte mè iskāt”, tó sàn slùćajno røkla, nisòn planìrala. I jò govòrin, grèn pa t'u pòt' do Tònkice, do tètā Slāvice i izòšla ti jò vónka i tamàn izòšla ...i onì su bìli ìspod bòlnice, onà vèlika òkuka, sād je ònde onīn štò se jède ćevāpi, jedòn vèliki ògromni àuto, jò gā prì nisòn vídila, nisòn glèdala, sà se sīt'an da je ovòlika slòva bìli „Lovrìnac”, a jò tarćì unūtra. I sād dòšla unūtra, sād ne znòn dī grèn, znāla sàn da je Lovrìnac gròbje, znāla sàn, jèr sà' vèj prì bìla, nisòn bìla sòma prì. I ìšla ti jò unūtra i sà' se móraš tì snòt', jò govòrin „mòlim vās”, šofèrù, „prìvi pùt sàn u Splìtu, ìden na...”, ne znòn ćà sàn røkla, sómo znòn da sàn tó pròvjala da nìkad u životù nisòn bòje lagāla. „Hòt'ete mì, da se ne bì na pògrešno mìsto iskarcāla...” røkla sàn, svè sàn slagāla, sómo da mè iskarcò na právo mìsto na tìn Lovrìnac. I dòšla jò na Lovrìnac ùjutro... mājko mojā... nākon dvò trì godìšt'a, mòreš mìslit jedòn vèliki Splìt, ne poznājen. Sà dī t'u. I ondà vèdin, ovīn mè jè vèdi, odozgòre jedòn, grè prèma dòle, i ondà mù jò

tako govòrin, sòmo jò tò činñn dà sànn... dà je svè tò planñrono trñ dóna, a ne znòn dñ t'u gãzit. I ondà òn govòri „dóžite sà mnom, ìdem já uzést knìgu”, ondà se òn bì vròtí i ondà je ùze tú knìgu i ondà je sa tòn knìgon ìšo... kò bi tò nõšo vèt'. A mène nìti stròh nìti sànn jò planñrala.. – A ćó tèbi je māmā stvårno pokopõna u Splìt? – E, ondà tñ nìsi dobrò zapāmetila. I ovāj... nìšta ćovìk ìšo svojñn putèn, jò ovāmo. Bomè bìt'e júdi grèdù tāmō ovāmo, bìt'e òn ìmo drùgega poslā, nñ òn mène ni primijèti, ćā jò znòn kād je òn ìšo nõse... Zìmska dõba je bìlo, imāla sànn zìmsku ròbu i sà mè... ājme... ovā rùka mè... sād mñ se parí dà sà ćùjen, znòš onò kà tè onò zatørne. Dìgla se jò... sād je mène t'apāla pānika... Nòt'! Jò zaspõla. Bìt'e molìla, plākola, ne znòn... Nòt', bomè, nñ se smārkle, àli sùmrak. Já sànn vālda, tú mòlila, plākala i jò zāspola na plòću od grèba. I ondà kakò mè probūdilà tá rùkà, àli jò nisòn tò planñrala... ćā je 'vò, dà nā grebe. Sād ne znòn je mè kòd dõni. Nìka tò nèt'ù zaborāvit. Ondà pù Splìta, a znòš kolìko kùt'ih si mogo izbrojìt do Splìta, nñ tò bìlo kò sād. Ondà tarćñn...

P. P. (rođ. 1936.)

Kako je izgledao život u Svetoj Nediji prije? Čime su se ljudi bavili?

A prì su ovñn putèn do Fòrà hodìli dõle 'tà Vica Pèrki od múža māt, onā je prõla za hotèl jedòn, prõla lancūnè. Znòš kakò su lancūnì tēski i upārtila se, sedamnāste lancūnih i òdnila u Fòr, ne jedòn pūt, nègo stālno. Nāćí, òde je prõla, tò je mòrala bomè onò, ne u mākinu, nègo bomè svè nā juke. I sumprašāt. I upārtit se i odnīt u Fòr. Sā' zamìsli kolìko je tò trñbalo mūke.

I ondà ti je kād je dñde bì na operāciju u Zāgreb, bubrìge, i ondà ti je dõšo do Fòrà, bìt'e bròdon is Splìta i ondà tñ je sa bròdon dõšo do Dubòvice, otāc bì po nēga i ondà pùd ovāmo dõšla 'tà Bóna pokójna, tò je ovēmu sestrā. Dõšla sa mūlèn do Dubòvice, i òn je bomè sē na mūlà i t'apāla ih vèlika kīša, a òn ìza bomè operācije. I ondà su dõšli do Lùćìšt'ih, tāmō je jednā spìla di je onā ùzbrdica ozgõre, mālō se zaklonìli, àli su se bìli porosìli i ondà su dõšli do ovāmo, ćèkoli da fremò i kà' su dõšli dõma, pòsli ga je t'apāla fibra i ùpala i ondà je ol tèga i ùmor. (I ondà kad je bìlo mu slābo, dòn Ánte je bì tèk dõšo i nikùda je bì sa tñn òbavezima nikìma i ondà je ovñn Celestñn Bezmālñnovit' mu je dõšo dàt svèto úje). Dñde je bì postolòr, od òca otāc. Òn je bì postolòr i lavurò je „mèštre Antìt'” su ga zvòli, mèštr'Antìt' i ondà je pisò dnèvnìk. Vajā' t'e mi Āntuna pītāt da mi pokòže, da ga kopñron.

Kako je poštar donosio poštu u Svetu Nediju, s obzirom na to da prije nije bilo ceste?

A poš't'ērì su ti bìli prìko vōrhà hodìli. Dvò pūtà na šetemōnu. I ondà bi dōšo gōre kà' se vèj znò kàd je poš't'ēr, ondà bi dōšo gōre ìspod bōra ìspod vōrhà òlma od spìle mǎlo onāmo i ondà bi vèt' ozgōre bi bì zavikò „pòšta”, nikàd bi ga se ćùlo, nikàd né, al glèdoli smo kàd pasōjè, tó se vīdilo i ondà kad bi dōšo òde u bōndu ondà bi vikò „pòštaaa, pòštaaa”, mī svì na pijācu bi se iskùpili, bomè nī dīlì po kùt'ima nègo na pijācu.

Kako je izgledalo Vaše djetinjstvo?

A ondà pōt' u skùlu, pōt' u pāšu, ùjutro ù poje jō i Āntun gōre ù Kutal u pāšu, a zīmà. Tò ti kōsti lōmi, lōmi. Gōre je mǎlo ìspod spìle (...) di je onì' oméndul ũnde. Bìlo nòn je lipo kà' je bìlo lipo vrìme, ondà smo se ùvik ìgrāli i ùvik smo nikōga vùkli 'ko sèbe, ali kad je bìlo zīmà ùjutro rāno, onè kozè pùstìt... Onè bi dītelinu, dōj gōre, a zīmà, tó se izbìješ, zèbè, ćarñèn. Jō onò ne mògu nìkad zaborāvit kakò smo tó ostāli. Ondà nos jedōn pūt poslāli da ìdemo ù Dol odvèst kozù da se otpōse i bìla stōra kozà, ìšli jō i Āntun, poslāla nòs māmà, a tã stōra kozà, vè' kà' je ìšli ùzbardo, vè' dōšli mī blīzù vōrhà, nèt'e onà da grè, a mī je potèžemo. Znòš ćà tó znāćì... Jō san bìla kakò Tōni, mǎlo vèt'a, Āntun je bì godìšt'e starìji od mène. Bìt'emo imāli dvonāste, trināste gōdišt'. Mōre bìt da san imāla jō trināste, a Āntun ćetarnāste gōdišt' i do gōre jedvā smo je dovùkli i kà' smo pasāli tāmò prìko Vōrhà ondà je pīnku bōje hodìla, ondà smo kòd jednè crìkvice, tōte smo fremāli, vèj nīsmò mògli ni hodìt kakò smo se umorìli potèzat je. Dohòdimo mī ù Dol, a govōri ovā žènska „ājme dīco mojā, a kakò ste tó sōmi dōšli, a kakò t'ète nōse. T'apà' t'e vòs nòt'. Kapìš. I bomè mǎlo se pristrāšili jèr je vèj bìlo popodnè, pūno smo hodìli. A mī požūrili pūl doma, umorìli se, dōšli u sōmu nòt' ù doma. Zamìsli prìko vōrhà poslāt dīcu tākò ćetarnāste, trināste gōdišt'. Ājde sād rèc tó.

L. Z. (rođ. 1953.)

O zanimljivim dogodovštinama iz djetinjstva, ali i o opasnostima življenja u Svetoj Nediji u tom razdoblju pripovijeda ispitanik M. P.

Jō san ti imò jednèga koñà i tó su mi ga dāvoli za krīzmu jedīnu ìgraćku i tó mi je Māte razbì kà' je dōšo vèt' kò dītè. A danàs ìmo svè i ne znòš se nì ìgrāt nì ćùvāt, nòvo, nòvo. Jednà ìgraćka. Ondà, bì son naprāvi sedlò i (...) svè na nèmù. (...) I ondà na pijācu se ìgrāli stvārno svāku vèćer. A gōre kolìko nòs je bìlo... dicè... u nìh ćetìri, u nōj ćetìri, bàra Ónteta ćetìri, pèt. Sè pūno. Nī nìkoga, sà smo mī dvò žìvi gōre jōš.

A jō sàñ ti bì ukrò bôrbì ovolìki nōž i pištôj i onì za mènnon tôrkalì i ne mògli me čapàt od dèset gòdišt' i sakrì ga. A dīte bì. A bì san vrazjì, òn bi tàd govorì da t'èdu me ubìt kogòd. Īgromo se nòs šesnāste dòk čèkomo. Mèni nèt'e da pòli. Mògli smò ubìt jedòn drègega. I ondà vāze gā pokòjan Īvo bìt'e otkočí i pùko i srìt'a u klèh. Tarčt' tètā Kòtica i Lùkrìca, dòn Ānte: „kò je pùco?” Nìko nì okužò! Od šesnāste nòs nìko ne bi okužò nì dòma nì nìkud. Zamìsli tì tò, mènne ne okužàt, a u mènne pištôj. Nì bìlo ìnterneta, nì bìlo ràdìja. I ondà sàñ gā òdni pòsli kà je bìlo ovò zà ràt, nì vajò.

A mi smo bìli, zā not' ìza Dubòvice mālo, čà je Mòndìca slùžìla onèmu likòrù. I ondà ti je... mī tôte ìgrāli, ti ne znòš čà je gūmno, tò su mlòtili, ovì òde Jùre i Pèro i Marìja, tò je bì jòki stòg. Īšo se Pèro popišt' po not' ì òko dèvet, dèvet ìpo kà smo izìli mēso, ìgrāli smo balòte... ubòla ga gūjā. A mī stìsli, ne jò, nègo Stìpe, Īve i ovì kojì su bìli, jò sàñ bi bomè dītè. I sa sèdan, òsan, dèse' mulì da ìskontrāli nìjedno àuto, nì ni bìlo nìkoga. I bìt'e u dvì ùre, a tò je bì onìn Vidāli, čù si za nèga da ste jòš pòl ùre, bì bi izgubì nògu zatò čà nìstè popùstìli. Kò je tò znò. A tò su stìskali, a òn je skrikò...

M. P. (rođ. 1940.)

Koliko je vjera važna u životima Svetonedijana ogleđa se u ispovijesti ispitanika Š. Z.

Īšli ti jò i Nèno jòš dòkli smo bìli u Jāgodnu, a vèj pòčeli hođìt u Plāžu i Jāgodnu, tò je bìlo šezdesèt i nikè. Ne znòn kolìko smo gòdišt' imāli. Īšli od nedìje na vòrh u kāču. Dòšli na vòrh, tò tì je gòre i jò vīdì zèca i jò bùm ù glovu i òdma gā ubì. Ubì zèca. Ondà grèmo dāje, Nèno vīdì jednù tìćicu, tò je... kò da je kosìt', onolìka je bìla, letì, òn pùće i ubì je. I ondà se kalāli ovāko u Plāžu, imāli smo i pasā vèlikega, a òde Svèto Otājstvo izlòženo. Nedìja, lito je bìlo, òsmi mìsec, ovāko ništò. I Svèto Otājstvo izlòženo òde, a mī ne ìšli u crìkvu i ondà ìšli ovāmo pòd Jāgodnu, a imāli smo jòš pùnno fìšèkih jò i òn sa dvì pùške. I ìšli dòle za pòdan za Jāgodne onāmo... i prepèlice. Pās učìnì fèrme, a prepèlice. I svùkud prepèlicih. I ondà pùće òn, pùće jò, i prepèlica bìžì t'ā. I tākò bārž potrošìli dèset kīrih u prepèlice i nìti jednù ne ubìli. I ondà... jednā prepèlica, pās učìnì ovāko fèrmu, onā stojì na jednòj mēji, a òn pùškon ovāko, govòri „sā' t'u tē izgorìt” i pùće ovāko, a pùška mù nèt'e da pùkne i ondà je polotì prepèlicu i ovāko, a pùška pùće i nì je ubì. I tākò i jò ìsto, ìstrošìli svè kīre, nìti jednù ne ubìli. Èto ti vīdìš, nìsmo ìšli u crìkvu. A znòš tì da je tò ìstìnita bìlo, a ùjutro ubìli bomè òn na letèt'u... a dròzak se zvòla tā tìćica, tò tì je onāko kò da kosìt' je i tò na letèt'u i bùm ubì gā je, a òde prepèlice na mìsto i nìsmò mògli ubìt, a òde je bìla ùra klāñoña.

Osim o snazi vjere i važnosti crkve, kroz šaljivu, djetinju priču pripovijeda i o tomu koliko čovjeku znači njegov dom.

(...) Mĩ smo hodĩli u skũlu bomẽ, tẽk u šesti, sãdmi rãzred, a ovãmo ti je Mãteta i Ívota ća je ùmor põje. I mĩ ñĩma brõli grõžje onõ za pozobãt, onõ po jedõn grõzd, a onĩ za nõn pũd Jãgodne tõrkali da t'ẽdu nõs istõt' ćã mĩ ñĩma krõdemo grõžje i sãd onĩ ìdu sa nõn svẽ do Glãvice tarćĩdu, a mĩ ìspri ñĩh, a onĩ za nõn. A jõ i Nẽno, a Ívo i Mãte, a onĩ starĩji bomẽ, Mãte bomẽ šẽst gõdišt' starĩji od nõs, õn je vèt' isvoršĩ skũlu i Ívo isvoršĩ skũlu, a onĩ vèt' bĩli mladt'i i sã' kã' smo mĩ dõšli na Glavĩcu, kã' smo mĩ vĩdili Jãgodnu, a mĩ tõte fremãli i t'apãli stĩne i „sãd dojdĩte” i ondã onĩ pobĩgli pũt Plãže, a mĩ za ñĩma i ondã smo mĩ ìšli pũd Jãgodne dõma. Kã' smo mĩ dõšli na nãš terẽn i vĩdili kũt'e, da je lakõ nõn dõt' do Jãgodne, a ondã onĩ pobĩgli t'ã pũd Plãže. Tõ tĩ govõrin kolĩko je ćovĩk jãćĩ kãd vĩdi svojũ kũt'u.

Š. Z. (rođ. 1946.)

O starom zanatu izrade *japjenica* koje su služile za dobivanje *jopna* 'vapna' pripovijeda ispitanik A. P.

Prĩ smo ćĩnĩli japjẽnice. Japjẽnice je vajãlo nõjpri iskopãt rãpu ondã je trẽbalo ugrõdit nãćĩ dõle lõžište, ondã je trẽbalo naprãvi võlat, nãćĩ da je pokrĩješ, e ondã se nã tí võlat grodĩ òkolo zĩd i unũtra se stavĩjo vapnẽnasti kãmik od ćẽga t'e se prãvi' jõpno. Òko tẽga zĩda je ìšo drũgi zĩd i dĩ su grõdjeni kõ fumõri, ondã se stavĩjola grõna o stablã i kakõ se grõdilo tãko onã se poldĩzola da ostãne šupjinã kũ' t'e dĩm hodĩt võnka. Svẽ tãko òkolo i tí je bĩ ovãko ovalĩko širinẽ, tí drũgi slõj i tõ se ìsto nasĩpolo savũre, ali sõmo se tõ šurgãlo da ne zatĩpa da mõre dĩm hodĩt võnka da bõje... I ondã se ložĩlo kã se je ugrõdilo ondã se parćãla šũma i ložĩlo se je, ćĩnĩ mĩ se sẽ'an dõn. Sẽdan dõn se ložĩlo, dõn i nõt' kãd je varhõvak zabilĩ ondã se fermõvalo. Ondã kã' se fermõje ložĩt ondã se napũni unũtra u japjẽnicu se nahĩti dõrv dõsta... debẽla darvã. U poćẽtku se ložĩlo i debẽlo i tõnko, a põsli se hĩti sõmo debẽla darvã i dã onĩ jõš gorĩdũ i ondã se tí õtvor od lõžišta zatvõri i nãspe se zemjõn da ne prĩmo ãriju i ondã to unũtra jõš dvõ, trĩ dõna tufĩnõ, tã debẽla darvã.

Možete li mi isprićati o nekim običajima u *Svetoj Nediji*?

Prí se za Světega Júrja kùpila se zelèna šùma i gorìla se je Górní, Srídñi i Dóñi i ondà kà' se ložìla, ondà se vřkalo „Bòji Srídñi nègo Górní, bòji Srídñi nègo Dóñi!”, a Górní bìdu vřkali „Bòji Górní nègo Srídñi!”

A na Světega Ivána lìthega se je òde ùsri' mřsta gorì ogón i ondà je cřlo selò bìlo na tèmù. Světi Ivón tř je na dvòdeset i čètiri šěstega.

Za Parvi maja mládost je hodìla po kùt'ima žěnskima je dřzola cvřt'e i nosìla i òkolo crřkve i nàvar crřkve i... I ondà tř je svàku u mājù mřsecu se svàku subòtu se nosìlo cvřt'e žěnskima bi se bìlo vāzelo cvřt'e ìli àko je imāla pretenděnta ondà bi se ga òdnilo u hěga.

A. P. (rođ. 1952.)

O zanimljivim običajima i nastanku imena *Svete Nedije* ispričao je ispitanik A. M.

I prí kàd bi bìla naprāvila nevěra ondà su prāvili se, pùcoli su se māškule. Tò je bìlo ovāmo gòre, na pól pūtà dř se grě pūd Vòrhà, jùšto na pól pūtà i na pól pūtà je jednà, jedón kāmik i tòte su, zovědu se korřta. Jùšto pól pūtà i ondà kà' bi dōšla nevěra ondà bi tě māškule, je znòš čà su māškule? Tò su ti ovāko gvozděni, ovāko jedón gvòzd kojì ìmo šùpjinu u sridinù i òde je spòjeno i gòre se nabřje bārut i òde se zapòli i ondà tò izleř gòre. Dà rastřro òbloci. Ondà su bìli jòš trambùli, tò su bìli dvò mètra visokì ìsto tākò, ondà kakò je ón dvò mètra ondà ìsto izleř gòre i ondà bi se bìli oblòci... Tò je měni zapřšeno, t'āt'a mi je tò zapisò. I ondà su tò stòre kàd bi tò pùcoli, ondà su ženè molřli „Santa Barbara e San Simon, libereme da sto ton, da sto ton e sta saetta Santa Barbara Benedetta”.

A je znòš kakò su ovù slřku od Světe Nedřjice, od těga je Světa Nedřja nastāla. (...) Ovř fròtri su ìšli na kongrěs prí nègo je Světa Nedřja nastāla i kà' su se vròtili nòšli su slřku Světe Nedřjice u spřlu i kàd je òde je bìla mōla crřkvica věj kàd su se pòčeli naselřvot òde ovř Svirčāni, onř su dōšli òde lavurāt i ondà su prāvili mōle kùt'ice kàd bi pòčela křša da bi se sakřli. I ondà mālo pò mālo bìlo je pùno faměje i ondà su se naselřli tòte. I ondà onř su itřli da t'ědu dāt da bùde Světa Nedřja i dā t'ědu tū slřku donřt dōle i fabricěri su ìšli gòre, vāzeli su slřku i dònili su je dōle. Ne znòn kojìn dón je bì kàd su je onř dònili i tā je slřka stòla dvò, trř dōna i dōšli su u nedřju i slřka nř, slřka se nòšla gòre u spřlu. Onř je òpet dònili dōle i stòli trř dōna su čěkoli, stòli po cřlu nòt' su čěkoli i zaklopřli su vròta i čěkoli da kò ukròde i govòridu nět'e nřko. Ù subòtu ìšli t'ā, òt'emo pòt' na mřsu, dohòdidu zatvòrena vròta, slřke nř, a slřka je gòre. I ostāla je slřka gòre, vèt' je nřsu.

A. M. (rođ. 1946.)

Kako ste prije provodili vrijeme?

Čã se prí činìlo? Pùno vèt'e nège sãd. Kapìš? Hodìlo se je u levãndulu, pa dõma, mãlo nã kupõne, kõ se bãvi sa poljoprìvredon, na pazõr u Fõr tõte bi svãki dõn rēcimo, jõ sãn hodì u Fõr svãki dõn iz Lùćìšt' dõle ìz vãle u Fõr, prodõvali grõžje, svè čã su imãli, kapùlu, tãko dãje... mirnìji je bì živõt, nì se imãlo kãd mìslit na vrùt'ínu ni nìšta, nìti je bìlo klìme nìt' je bìlo mòbitelih, razumìš? Tãko dã tè nìšta nì mòglo impresionìrat da bìš nìštõ bõje.

Je li Vam bilo bolje prije ili sada?

Pa mìs'in svè u svojè vrìme. Svãko vrìme vòdi svojè. Prì son bì mlãji, lãšne podnosì. Sã' si čovìk starìji, sã' mi je jedìno čã sa unùcima se ìgron, a prí nisõn imõ tolìko vrìmena za dìcu svojù kolìko sãd ìmon jèr se vèt' ne lavurõš čã si lavurõ i tãko dãje. A bõje. Bõje bomè, ùvik je u svãko dõba svãki sistèm je dõbar kõ gã dó iskorìstit i onì i ovì i onì pòsli nõs. Kapìš, tõ tì je tãko i gõtovo. (...) Svè ti je tõ rèlativno. Nèma tõte bõjega, čã tõ znãcí bõje? Razumìš, jer ìmo strèsovih i ovãmo u turìzmu, ìmo strèsovih u poljoprìvredi, hòt'e kãša, hòt'e grõd...

I. K. (rođ. 1955.)

Ispitanik M. M. ispričao je kako se prije smolarilo.

A bomè smolõrilo. Znõš i tì, onì pitèri su bìli, a jõ tèga vèj nìmon. I pitère i bomè stã'ìš lãticu i ondã ìspod brõkvu ondã bomè sikìru. I ondã bomè stãvit s'ãki drùgi, trèt'i dõn sa sikìron zasìt'eš mãlo ovãko jedõn centìmetar da cìdi smolã. Jõ san kòd Dubõvice smolorì. Jõ i bãr'a Ónte dõle su onì bõri bìli vèliki. E i Kõnški potòk san smolorì, óde ìsto po selù, ali dõle smo smolõrili pùstih gõdišt'. Dõle u Dubõvicu. Bomè pokõjan bãr'a Vìto òn je brõdon hodì karcãt u bãč'e (...). Zõč je tã smolã vrìdila, ne znõn. Tõ su vodìli pùd Fõra, bìla je šumarìja u Fõru. (...) Jõ sãn vãdi po dvõdeset i dvõ kvintõlã smolè.

O tradiciji pjevanja u obitelji:

A kantãli smo petnãste gõdišt' u klãpi, sãd vèj nìmo kõ. (...) Kantãlo bi se i u crìkvu, nìmo kõ vodìt. (...) Tõ je tã rãca. Bomè svì mì kantõmo. I pokõjna mãt. Onã bi trõvù brõla gõre ù poju u Račìt'a brõla trõvù pa je čùlo cìlo selõ kãd je gõre kantãla. Brõla trõvù pò' spìlu gõre, pa se čùlo svè u Plãžu.

Kako se živjelo prije?

Lavúra nĩ falilo. (...) A bomè prí smo hodĩli na svèčane tónce u Gròbje s'e nã_noge príko vòrha. U Gròbje smo stòli trí dóna u Vèlo Gròbje. Bĩlo je zãme snĩg i ondà iz Vèlega Gròbja u Mòlo. Trí dóna smo stòli. I dòbili na drãžbu kozlĩt'a, ondà sùtra i jĩli i ostãli. Onò je bĩ gũšt prí. A je se tĩ spomiñeš prí, plès je bĩ ùvik òde. Sã' tèga vèj nĩ kãì prí. Prí je vèt'e zãbave bĩlo nègo sãd. Je tãko? Serenãda se kantãla pòd ponĩstre, cvĩt'e se nosĩlo za parvĩ mãja na crĩkvu. Jò san se na crĩkvu dĩzo i stavĩjo cvĩt'e.

M. M. (rođ. 1934.)

O povijesti Svete Nedije ispriповijedao je A. Š.

Privolĩ ga je i ondà je na krãju se dogodĩlo, ustanovĩlo da spĩla nĩ ukñĩžena na nĩkoga da su tò talijònci jòš ukñĩženi. Ovò ti je bĩlo od vèlega kãmika do onèga bòra gòre i Jãgodna od onèga kãmika ù_more i gòre onã spĩla Svèta Lucija, tò ti je bĩlo od nikèga talijòнца imòne. Svè je ovò bĩlo nègòvo. I kãd su onĩ tò rasformĩrali tò svojè imòne, ondà su jũdi bomè kojĩ su lavurãli tú zèmju, ostãli su vlãsnici tè zemjè. Više nĩsu bĩli kmètovi, nègo su dirèktno ostãli vlãsnici jèr su se fròtri za vrĩme Mlèt'anske Repùblike... onĩ su se povũkli u Itãliju, u Venèciju i tã zemljã je ostãla od tèga nikèga Talijòнца i òn se tĩ tèga rijèšit jèr je nèmu tò bĩlo preskũpo hodĩt ovãmo i ondà je òn tú zèmju dó, dãrovo, vjèrovnatno rijèšio se tè zemjè i jũdi su mu plòt'ali i vlãsnici su ostãli Plãžani jèr su ovĩ, Svèta Nedija bomè postãla od Svĩraših, svè prèzime su ti òsim nãših Št'epãnovit', činĩ mi se Kolũmbit' i jòš jednò nĩsũ Svirãški, ali rècimo Lovrĩnčevit'i, Makjãnit'i, Milãtit'i, Plènkovit'i... tò su svè svirãška prèzime. Àli ovò ti je problèm čã je spĩla i kã' je tĩn Talijònãc ĩšo t'a, spĩlu i ovũ zèmju čã je zemjè crĩkve tò je dãrovo Žũpi Svètoj Nèdelji i tò nĩ provedenò u kñĩge i sãd ti je tã spĩla jòš vlãsništvo Talijòнца i sãd bi tò trèbalo... trèbalo bĩ crĩkva da tũži ili prèko dŕžave da se tò dirèktno ukñĩži na crĩkvu jèr sãd nĩ vlãsnik. Jèr pĩše, Talijònãc je, kãd je dãrovo tò, napisò da dãruje zèmľju crĩkvi Žũpi Svète Nèdelje i spĩľju na održãvanè.

I gòre ti je u selò u spĩlu bĩlo parvĩ grèbi Svète Nedije. Bomè gòre su bĩli onò ĩspred crĩkve onĩn zĩd dĩ je bòr su svè kòsti unũtra. A dòle di je onò ogròženo kãd dòjdeš u spĩlu di je onò ogròženo, tòte su zakopòvali od zãraznih bòlesti kãd je bĩla onã španòla. I parvò gròblje nãše je bĩlo gòre u spĩlu, ondà je vèj tò bĩlo pretĩsno ondà su napravĩli òde kòt crĩkve i ondà su pòsli ovè...

I ondà su jedòn pùt nì je istũko bõb onì grõd i ondà nì je urodì sùper jèr je bìla bomè kĩa i urodìlo, a onì drũgo bìše kà je bìlo sũho istũkli i bomè nì bìlo nĩata. Bomè na Lũkovca su usõdili bìt'e rõž ili šenĩcu, tãmo je bomè bì... tõ je ìsto bìlo nìhov põsjed.

A. Š. (rod. 1956.)

Ispitanik V. V. usporedio je život prije i sada.

U onò vrìme kà' sa' jõ bì mlõd, nõse pedesẽ' gõdišt' sãd ìmon osandesõt i četìri. Bì je žìvõt... jẽ bì tẽžak, ali je bì dalekò mirnìji, bõji takorèt' nègo sãd. Nè u šõldima, nègo u prijatèjstvu i drũžeũu i s'èmu. Hodìlo se ù_poje, bìlo je tãd vèt'e vìnà je bìlo u Plãžu i ondà, nì sedandesõt pòsto sãd vèt'e nègo sãd. S'è se zapũstìlo, prì je bì lìpi žìvõt, bì bìš ostãli kupañiju ù yečer, a pogotõvo za Božìt' onũ kumpañiju bì bìš ostãli po cìli dòn, čestìtali. A danàs se svè tõ zaborãvìlo, ostãli su mlõdi dõma. I mènì su dvò sına ostãli, ma nì vèj tõ kakò je bìlo prì na drũženje, poštìvõne i svè. Svè se promìnilo. Ìmo dalekò bõjih stvõrih danàs, i televìzije i strũja i vodà i svè, cèste i s'è tõ, ali dalekò je bì. Nì u susìstvu nìmo nìkoga, svè Nijẽmci, Mãžari, Slovãci, nìmoš kòmu rèt', nãšu rìć se ne čũje vèj nìndir. A tãko mõra bìt, ča t'emo, kakò jẽ da jẽ. Nõjbõje ka bìli ù_poje, ili bi se ispèklo mãlo pančẽte sũhe, mãlo gĩr potrũsenih, jedòn kòd drũgega bi dõš'i „čã ìmoš tĩ za marẽndu?“, i tãko... Žẽnske bi nosìle u dèset ìpo onè põrcije se prì nosìlo, trì vèžene, jednò na drũgu, bìlo je tõ lìpo... Danàs je svè tõ tãko kakò jẽ. Pũno je bõlje za žìvjèhe i svè, ali òpet nãšu mlãdos', svè je tõ bìlo dõma, danàs je svè tõ iselìlo. Tãki je žìvõt dõšo, nì sòmo u nõs, tãko je u svãko selò. Zaborãviš õbićaje, ne kantò se vèj po kùt'ima prì onè nãše kolẽnde kà' su bìle za Božìt' i Nõvu Gõdinu, procèsije po selũ, s'è se tõ ukìnilo, nì popìh, a i da jẽ ìsto s'è se tõ vèj ukìnilo.

Koji Vam je bio najdraži obiçaj?

Nojdrãže bi mi bìlo onò kà' su bìli božìt'ni kà se kolẽndolo òt kùt'e do kùt'e, tõ je bì jedòn lìpi õbićaj. Svãkome se hodìlo. Bìle su po trì četìri škìre, nõjpri dicà, ondà mlãdos', ondà mì ožèneni, svè tõ jedòn za drũgin se hodìlo u svãkoga. Põsli u popà je bìlo vèčer, kantãla se Glõrija na latĩnski i ondà bìlo bi cìlo selò dõšlo, muškì, žẽnske.

V. V. (rod. 1941.)



IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI*

kojom ja Karla Polić, kao pristupnica za stjecanje kvalifikacije sveučilišne magistre hrvatskog jezika i književnosti i talijanskog jezika i književnosti, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura.

Izjavljujem da niti jedan dio moga diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Nadnevak

24. 02. 2025.

Potpis studenta/studentice

Karla Polić

*popunjava se i prilaže u digitalnom obliku



IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG RADA*

Opći podatci o studentu/studentici

Ime i prezime	Karla Polić
Vrsta ocjenskog rada	ZAVRŠNI/DIPLOMSKI (odabрати i označiti vrstu rada)
Naslov rada	Govor <i>Svete Nedije</i> na otoku Hvaru – jezična analiza

Izjava mentora o izvornosti studentskog rada

Ime i prezime mentora/mentorice	dr. sc. Marijana Tomelić Ćurlin, red. prof.
Rad zadovoljava uvjete izvornosti	DA/NE (označiti)
Obrazloženje mentora	

Nadnevak
24.02.2025.

Potpis mentora/mentorice

*popunjava se i prilaže u digitalnom obliku



IZJAVA O POHRANI I OBJAVI ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG RADA

Student/studentica: Karla Polić

Naslov rada: Govor Svete Nedije na otoku Hvaru - jezična analiza

Znanstveno područje i polje: humanističke znanosti, filologija

Vrsta rada (završni ili diplomski): diplomski rad

Mentor/mentorica rada (titula, ime i prezime): dr. sc. Marijana Tomelić Ćurlin, red. prof.

Komentor/komentorica rada (titula, ime i prezime): /

Članovi Povjerenstva (titula, ime i prezime):

1. dr. sc. Anita Runjić-Stoilova, red. prof.
2. dr. sc. Jelena Đorđević, asist.
3. dr. sc. Marijana Tomelić Ćurlin, red. prof.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnog/diplomskog rada (*odabrati odgovarajuću vrstu rada*) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog ocjenskog rada.

Kao autor/autorica izjavljujem da se slažem da se moj završni/diplomski rad (*odabrati odgovarajuću vrstu rada*), bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 24.02.2025.

Potpis studenta/studentice: Karla Polić

Napomena:

U slučaju potrebe odgađanja pristupa ocjenskomu radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanu/dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.